

APPELL

Utgitt av: Norsk Folkehjelp • www.folkehjelp.no • 3/2025

Jobber for fred og rettferdighet

Side 24

APPELL

Tidligere Melding, Helse, Helse Miljø
Trivsel, Norsk Folkehjelp og Magasinet
Norsk Folkehjelp

Utgiver: Norsk Folkehjelp
Nr.3, 2025. Årgang 85

Postadresse:
Postboks 8844 Youngstorget
0028 OSLO

Besøksadresse:
Norsk Folkehjelp
Stortorvet 10, Oslo

Telefon: 22 03 77 00

Internett: www.folkehjelp.no

Redaktør: Torunn Aaslund
E-post: taa@npaid.org

Medarbeidere dette nummer:
Sissel Fantoft, Ellen Jarli, André Kjernsli,
Hilda Klaveness, Ida Kroksæter,
Ketil S. Grønnestad, Alf Bergin.

Grafisk utforming: LO Media
Trykk: Ålgård Offset AS, Ålgård
Opplag: 30 262

ISSN 0804-7758

Annonsekontakt:
Arild Halsne, tlf.: 915 90 578
E-post: arild@hrme.no

Redaksjon avsluttet: 12. september

Signerte artikler gir ikke nødvendigvis
uttrykk for Norsk Folkehjelps syn.

Ønsker du å bli medlem? Kontakt oss
på telefon 22 03 77 00, eller besøk
oss på www.folkehjelp.no

Norsk
Folkehjelp

Fagpressen
Opplagskontrollert

LEDER

Når verden snus på hodet

Det er en farlig tid vi lever i. Høyrekreftene er på frammarsj, både nasjonalt og internasjonalt. Folkemordet i Gaza blir ikke stoppet, og den russiske aggresjonen ser ut til i økende grad å rette seg vestover, med droneangrep over Polen.

I mange land ser vi at menneskerettighetene ikke blir respektert, og sivilbefolkningen mister retten til beskyttelse og til å leve i fred. Nedstengingen av bistandsmidler fra USA rammer de mest sårbare, og setter livsviktig arbeid – som Norsk Folkehjelps minerydding – i fare. Samtidig ser vi hvordan selskaper som har tjent på krig forsøker å fraskrive seg ansvar.

Men alt håp er ikke ute. Her hjemme har venstresida nettopp vunnet stortingsvalget. Over hele verden demonstrerer folk mot krig og urettferdighet. I dette nummeret av Appell møter vi mennesker som står midt i kriser, men som likevel nekter å gi opp. De organiserer seg og kjemper ufortrødent videre – ofte med livet som innsats.

I Sudan har unge aktivister fått opplæring i innholdsproduksjon og livreddende støtte til sivilbefolkningen, og har blitt uunnværlige for befolkningen i områder der internasjonale aktører har måttet trekke seg ut. I Ukraina sørger Norsk Folkehjelps mineryddere for at barna igjen kan bevege seg trygt utendørs og at bøndene kan dyrke jorda. I Sør-Sudan kjemper kvinner for å få en plass ved forhandlingsbordet – og for retten til å leve uten vold og frykt.

I Bergen har gatekunstnere og frivillige samlet inn hundretusener til minerydding gjennom kunstauksjoner. Og i Drammen viser frivillige hvordan språkkafeer og lokalpolitisk engasjement kan bli til kraftfulle verktøyer for inkludering og antirasisme.

Kampen for rettferdighet ikke er en fjern idé. Den utspiller seg her og nå – i Sudan, Ukraina, Mosambik, Drammen og Bergen. Og den angår oss alle. Når verden snus på hodet, og utviklingen går i feil retning, må vi ikke vike, ikke gi opp. Vi må intensivere kampen for fred og rettferdighet, og støtte dem som står i frontlinja. Solidaritet er ikke bare et ord. Det er en handling.

Torunn Aaslund
Torunn Aaslund
Redaktør

INNHold

FØLG NORSK FOLKEHJELP

Tema: Jobber for fred og rettferdighet. FOTO: ELLEN JOHANNE JARLI

AKTUELT

- 04** Blodpenger fra svart gull
- 08** Ukraina: Leker på livsfarlig grunn
- 11** Livreddende opplæring i Mosambik
- 12** Med hjertet i Drammen
- 15** Kunstauksjon i Bergen
- 18** Sommercamp: Hjerterbank og mestring i fjellveggen

TEMA: FRED

- 22** En plass ved bordet
- 24** Sør-Sudan: Krevende kvinnekamp
- 26** Sudan: En stemme for fred
- 28** Sudan: Truet på livet
- 30** Rundebordskonferanse for fred: Veien videre

FASTE ANNONSER

- 33** Støtteannonser
- 34** Støtteannonser fra lokale klubber og foreninger
- 35** Hovedsamarbeidspartnere og regionskontorer

Forsidebilde:

Adut Christina Salva jobber for å styrke barns, ungdommers og kvinners rettigheter i Sør-Sudan. Hun jobber som administrerende direktør i South Sudan Women Empowerment Network (SSWEN).

FOTO: ELLEN JOHANNE JARLI

Blodpenger fra svart gull

To tidligere toppledere i det svenske oljeselskapet Lundin er tiltalt for medvirkning til krigsforbrytelser i Sør-Sudan. Den historiske rettssaken i Stockholm kaster også skygger til Norge: Profitten ble investert på norsk sokkel gjennom Lundin Norway, senere kjøpt opp av Aker BP – som nå kritiseres for manglende aktsomhet.

Tekst: Sissel Fantoft

Foto: Ellen Jarli

Våren 1999 blir det gjort et stort oljefunn i Blokk A i Unity-området sør i daværende Sudan. Det svenske oljeselskapet Lundin er blant dem som har inngått avtale med den sudanske regjeringen og sikret seg rettigheter.

På bakgrunn av en elleve år lang etterforskning, hundrevis av intervjuer og 80 000 sider med saksdokumenter, startet rettssaken mot to tidligere ledere i Lundin i 2023. De er tiltalt for brudd på humanitærretten i Sør-Sudan, anklaget for forbrytelser som involverte drap, fordrivelse og vold mot sivilbefolkningen for å legge til rette for oljeutvinning.

Norsk Folkehjelp har vært til stede i de aktuelle områdene i Sør-Sudan siden 1986.

– Våre ansatte var vitne til hva som skjedde. Da Lundin solgte aksjene i blokk 5A i 2003, investerte de overskuddet på norsk sokkel. Selv om det var godt kjent hva som hadde skjedd i Sudan, godkjente den norske

regjeringen at Lundin kjøpte seg inn på den norske kontinentalsokkelen uten spørsmål, forteller Maren Gunnarson Fallet, seniorprogramrådgiver for Sør-Sudan i Norsk Folkehjelp.

I 2021 fusjonerte Lundins norske olje- og gassvirksomhet med Aker BP, og er i dag nest største aktør på norsk sokkel.

– Det er et selskap bygd på krigsprofitt, så dette er i høyeste grad et norsk problem, og en sak Norsk Folkehjelp engasjerer seg sterkt i, sier Gunnarson Fallet.

Angrep på sivile. Egbert Wesselink er seniorrådgiver i PAX, den største fredsorganisasjonen i Nederland. PAX spilte en sentral rolle i etableringen av European Coalition on Oil in Sudan (ECOS) som i 2010 sto bak *Unpaid Debt*, en omfattende rapport som beskrev

→ *Pastor James Ninrew og hans niese Ruth James Kai er blant de 32 saksøkerne. De har begge vitnet opp sine opplevelser i Stockholm tingrett.*

Hva har skjedd?

1983

Den såkalte andre borgerkrigen mellom nord og sør i Sudan bryter ut.

1986

Norsk Folkehjelp etablerer seg i Sudan.

1997

Lundin Oil signerer en avtale med myndighetene i Sudan om å lete etter olje i et område kalt Blokk 5A i Unity State i et område som i dag tilhører Sør-Sudan. Sammen med selskapene østerrikske OMV, malaysiske Petronas og sudanske Sudapet danner Lundin et konsortium som deler oljerettighetene.

● 1999

- Lundin gjør et stort oljefunn i Blokk 5A. Den sudanske regjeringshæren, gjennom ulike militærgrupper, utfører militære operasjoner i Blokk 5A for å ta sikre det oljerike området.

● 2003

- Lundin selger seg ut av Sør-Sudan og bruker overskuddet til å kjøpe oljeselskapet DNOs norske eiendeler. Dette blir datterselskapet Lundin Norway.

● 2005

- En fredsavtale signeres og legger grunnlaget for løsrivelsen av Sør-Sudan. Etterforskning av Lundin iverksettes.

● 2010

- 50 menneskerettighets- og hjelpeorganisasjoner publiserer rapporten Unpaid Debt. Den slår fast at slår fast at myndighetene i oljeselskapenes hjemland må etterforske mulige brudd på humanitærretten og sikre oppreisning til ofrene.

→

hvordan internasjonale oljeselskaper var involvert i krigsforbrytelser for å få kontroll over oljeressurser under den sudanske borgerkrigen.

Wesselink har jobbet med Lundin-saken siden 2008, og var hovedforfatteren av rapporten. Han har deltatt i rettssaken som ekspertvitne.

– På begynnelsen av 2000-tallet begynte PAX å få rapporter fra kirker og sivilsamfunnsorganisasjoner i Sudan om systematiske og voldelige angrep på sivile. Regjeringshæren og allierte militser fordrev menneskene som bodde i områdene der Lundin hadde begynt å operere, forteller han.

Krever kompensasjon. I nesten 20 år har PAX kjempet for at ofrene skal få erstatning.

– De skal kompenseres for krigsforbrytelsene de ble utsatt for. I denne saken er det 32 saksøkere, men 200 000 ofre, poengterer Wesselink.

Petter Bolme er journalist i svenske Global Idé og leder for Unpaid Dept-prosjektet, som søker rettferdighet for ofrene for Lundins oljevirksomhet i Sudan. Også han har vitnet som ekspert, og følger rettssaken tett.

– Dette er den desidert største rettssaken i svensk historie. Det er tøft å se hvordan vitner blir retraumatisert når de forteller sine historier, men saken utvikler seg i positiv retning. Spesielt det siste halvåret har vi sett at forsvarrets posisjon rakner. Det eneste som gjenstår for dem er å angripe vitnenes troverdighet, sier han.

Tynget av skyldfølelse. Ruth James Kai ble født i Leer County i Unity i Sør-Sudan i 1995. Et av hennes tidligste minner er at landsbyen hun bodde i ble angrepet av militære fly. Fire år gamle Ruth ble hardt såret av metallsplinter i begge beina. Et par måneder senere fikk Ruth og familien mulighet til å bli med et fly til Kakoma i Kenya.

– Vi skulle reise fra landsbyen Koch noen

↑ Petter Bolme, journalist i svenske Global Idé (f.v.) har sammen med vitnene Ruth James Kai og pastor James Ninrew, og Egbert Wesselink fra den nederlandske organisasjonen PAX, kjempet for rettferdighet for lokalbefolkningen som ble utsatt for krigsforbrytelser da Lundin Oil skulle etablere seg i Sør-Sudan.

↑ Bare fire år gammel ble Ruth James Kai og moren hennes drevet på flukt av myndighetene bombefly som skulle rydde området for oljeleting.

dagsmarsjer unna. Siden jeg var skadet i beina, satt jeg på ryggen til moren min og så ned på alle de døde kroppene vi passerte, forteller hun.

Framme i Koch ventet familien ved flystripen.

– Plutselig ropte en eldre mann til moren min at et militærfly var på vei, og at hun skulle gjemme seg og oss barna i en keleb, et hull i bakken. Da vi kom opp fra gropa så jeg at mannen lå død på bakken, og hjemmet hans var fullstendig ødelagt. Siden har jeg båret på skyldfølelse – hvis han ikke hadde varslet oss kunne han kanskje ha vært i live, sier hun.

Ruth og familien kom seg ut av Sudan, og hun vokste opp i en flyktningleir i Kenya. Nå er hun et av vitnene i rettssaken mot Lundin.

– Traumene fra den dagen vi flyktet hjem-søker meg fortsatt, men hvis vi vinner vil det gi den eldre mannen rettferdighet. Jeg kjemper for ham og alle de andre ofrene. Jeg ønsker at ansvaret skal plasseres der det

2011

- Etter en folkeavstemning løsriver Sør-Sudan seg fra Sudan og etablerer en egen stat med Juba som hovedstad.

2013

- Konflikt innad i frigjøringsbevegelsen fører til at det bryter ut borgerkrig i Sør-Sudan.

2021

- Aker BP kjøper 98 prosent av Lundin Energys olje- og gassvirksomhet for 125 milliarder kroner. Etter fusjonen blir selskapet nest største aktør på norsk sokkel. Alle forpliktelsene Lundin har for operasjonene i Sør-Sudan forblir i den resterende delen av selskapet, som blir omdøpt til Orrön Energy.

2021

- Etter en elleve år lang etterforskning blir styreleder Ian Lundin og administrerende direktør Alexandre Schneider i Lundin Oil tiltalt for medvirkning til brudd på humanitærretten i Sør-Sudan. Svensk påtalemyndighet vil inn dra overskudd Lundin Energy hadde i Sør-Sudan om de blir funnet skyldig – over to milliarder kroner.

↑ Pastor James Ninrew er lettet over at retts-saken mot Lundin endelig er i gang, selv om det tok mange år å komme så langt.

hører hjemme. Kanskje vil det befri meg fra skyldfølelsen jeg har båret på de siste 25 årene, sier hun.

Vitner om grusomheter. Ruths onkel, pastor James Ninrew, er en av de 32 saksøkerne, og den første som vitnet i Stockholm tingrett. 14 av hans familiemedlemmer ble drept og kirken hans brent ned da sudanske regjeringsstyrker angrep landsbyen hans i forbindelse med oljeleting.

– Advokatene stilte mange spørsmål som ikke direkte er knyttet til saken, antakeligvis for å teste hukommelsen min. Men jeg husker hva som skjedde, og er glad for å kunne fortelle om det i retten. Menneskene i landsbyen ble drept eller tvunget på flukt slik at det var fritt fram for Lundin å lete etter olje, fastslår han.

Lundin blir blant annet beskyldt for å ha bygget infrastruktur som flystriper og veier som gjorde det lettere for regjeringsstøttede tropper å ta seg inn i Unity-området for å sikre tilgang til olja under bakken.

– Vi er lettet over at rettsaken endelig er i gang, selv om det tok mange år å komme hit. Når har vi holdt ut så lenge, og vi har stamina til å stå løpet ut, uansett hvor mange år det tar, sier Ninrew.

Pinlig for Aker. Etter oppkjøpet av Lundin Norway i 2021 klaget en rekke organisasjoner, inkludert Norsk Folkehjelp, Aker BP inn til Norges kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv, med påstand om at de ikke utførte tilstrekkelige aktsomhetsvurderinger. I juni 2025 fikk de medhold.

– Dette er et stort og viktig skritt i riktig retning. Lundin har forsøkt å skille sine eendeler – og dermed evnen til å betale erstatning – ved å selge 98 prosent av selskapet til Aker BP og la alt som har med virksomheten i Sør-Sudan å gjøre være igjen i selskapet Orrön, forklarer Wesselink.

Det er usikkert om Orrön har tilstrekkelige verdier til å betale erstatning til ofrene dersom de skulle tape rettsaken.

– Det Lundin gjorde var å tilby Aker-eier Kjell Inge Røkke et agn: «Se på denne fine fisken, du kan få den billig!» Han svelget det rått, og nå sliter han med kraftig fordøyelsesbesvær. Han trodde på Lundins påstand om at man kan skille juridisk ansvar fra menneskerettighetsansvar, men uttalelsen fra kontaktpunktet viser at det ikke stemmer, påpeker Wesselink.

Kontaktpunktet har kun rådgivende mandat, og Aker BP anser saken som avsluttet.

– Aker BP er nå i en ekstremt pinlig situasjon hvor de må si at de støtter OECDs prinsipper for et ansvarlig næringsliv, men viser det ikke i praksis. Det skal bli veldig interessant å høre vitnemålet til Ashley Heppenstall,

tidligere direktør i Lundin og nå styremedlem i Aker BP, sier Petter Bolme.

Oppgjørets time. For Ruth James, James Ninrew og de andre ofrene handler rettsaken først og fremst om mennesker, og ikke om penger.

– For oss er det viktig at også alle de som har mistet livet får oppreisning. Derfor ønsker vi en symbolsk form for anerkjennelse i form av at prosjekter som vil gagne lokalsamfunnene, som skoler og sykehus, blir oppkalt etter dem som ble drept. Da vil folk huske at dette var utfallet av Lundin-rettsaken, sier Ninrew.

Ruth James Kai presiserer at ofrene ikke er ute etter veldedighet.

– Dette er gjeld som skal betales tilbake. De tok noe fra oss, og vi vil at de gjør opp for seg, fastslår hun.

↑ Maren Gunnarson Fallet, seniorprogramrådgiver i Norsk Folkehjelp forklarer at organisasjonen har jobbet i de aktuelle områdene siden 1986 og har engasjert seg i saken fordi Lundin investerte krigsprofitten på norsk sokkel.

2022

- Norsk Folkehjelp sender sammen med lokale partnere i Sør-Sudan og en rekke andre organisasjoner en klage til Norges OECD-kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv, med påstand om at Aker BP brøt med OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv da de kjøpte opp meste-
- parten av Lundins verdier uten å gjøre en såkalt Human Rights Due Diligence.

2023

- Rettsaken mot Orrön Energy begynner i Stockholm tingrett. Den er ventet å vare til 2026, og blir dermed den lengste rettsaken i svensk historie.

2025

- Norges kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv konkluderer med at «Aker BP sine aktsomhetsvurderinger i forbindelse med sammenslåingen med Lundin Energy Norway ikke oppfylte forventningene til aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter i OECDs retningslinjer».

Leker på livsfarlig grunn

↑ Anastasia vet godt hvor hun kan bevege seg – og hvor hun skal holde seg unna. Husene der folk har flyttet hjem igjen etter at russerne forsvant er trygge, alle andre bygninger må hun holde seg unna.

Mykolaiv oblast, Ukraina:
Anastasia (11) må trå varsomt når hun er ute og leker med hunden sin. Hver dag jobber Norsk Folkehjelps ansatte og organisasjonens minehunder intenst for at de som bor i den utbombede ukrainske landsbyen skal få hverdagen tilbake.

Tekst og foto: André Kjærnsli

– Her er det trygt, men på den andre siden av veien går jeg aldri, sier Anastasia og peker på en gresslette bare 25 meter fra familiens hus.

Hun vet godt hvor hun kan bevege seg – og hvor hun skal holde seg unna. Husene der folk har flyttet hjem igjen etter at russerne forsvant er trygge. Alle andre bygninger må hun unngå.

– Det er ikke uvanlig at russerne legger igjen fristelser i slike hus. Er dette koblet til sprengstoff, vet dere hva som skjer dersom noen plukker det opp, sier Igor, faren til Anastasia.

Den lille familien bor i landsbyen Kyselivka, en snau time øst for regionhovedstaden Mykolaiv. Deler av landsbyen og det meste av åkrene rundt er fortsatt tungt minelagt. Elleveåringen Anastasia elsker å løpe rundt med hunden sin, men ikke så fritt som før.

Visste at russerne kom. Familien kjøpte huset i 2019, i landsbyen Igor har vokst opp i. Foreldrene hans bor fortsatt noen hundre meter unna. Fram til fullskalakrigen brøt ut i februar 2022 var livet godt. Både Igor og kona Svitlana jobbet i kommunen – han med ansvar for vanntilgang til landsbyen de bor i, hun med landbruket i regionen. På fritida rehabiliterte de huset de hadde flyttet inn i.

Okkupasjonen kom ikke som en overraskelse på Igor og de andre i landsbyen, for de fikk jevnlig informasjon fra venner som bodde lenger øst i landet.

– Da jeg hørte at den russiske kolonnen besto av over 1300 kjøretøyer, forsto jeg at det bare var snakk om dager, sier Igor.

Kona og datteren hans flyktet vestover før de russiske styrkene inntok landsbyen 11. mars. Selv ble han igjen for å hjelpe de ukrainske soldatene så godt han kunne. Den påfølgende uka beskriver Igor som et inferno av eksplosjoner og kamper mellom ukrainske

↑ Svitlana, Anastasia og Igor foran huset de kom hjem til. Porten bak den er pepret med kulehull fra da russerne kom til landsbyen.

og russiske styrker. Russerne angrep først med helikoptre, før de fulgte på med stridsvogner og soldater. De brukte også fosforbomber, og Igor bekrefter at flere av landsbyens innbyggere mistet livet.

Mistet evnen til å snakke. – I ti dager hadde russerne kontroll over landsbyen. På det meste hadde de 800 soldater her, forteller Igor. All informasjon om de russiske styrkene sendte han til kjente vestover i landet.

Tre ganger holdt familiefaren på å miste livet i eksplosjoner. Han ble ikke fysisk skadd, men i en periode mistet han taleevnen samtidig med at han begynte å stamme. Opplevelse satte sitt preg, og mot slutten av mars flyktet også han til Mykolaiv by.

– Det var de ukrainske soldatene som tvang meg til å dra i sikkerhet, smiler femtiåringen.

I ni måneder raste krigen rundt landsbyen før russerne til slutt trakk seg tilbake.

Datteren ville hjem. Husets elendige tilstand og Igors helse gjorde at han ikke kunne returnere hjem før i april 2023. Taket på huset var borte, som på de fleste husene i landsbyen. Det første tiden hadde han bare med seg kona Svitlana, men etter hvert kom også elleveåringen.

– Anastasia maste om å få komme tilbake,

↑ Hundeføreren Maria fra Norsk Folkehjelp, med minehunden Zmaj.

hun savnet å bo i landsbyen, sier Igor og smiler.

Det var på denne tiden Igor for første gang kom i kontakt med Norsk Folkehjelp. Fordi han var lommekjent og hadde fulgt godt med under okkupasjonen, hadde han relativt god oversikt over hvor russerne hadde etterlatt

miner. Dette var verdifull informasjon for minerydderne. Igor fant også miner russerne hadde plassert i vannsystemet i landsbyen, og dette rapporterte han til Norsk Folkehjelp.

På sommerstid er det vanlig med gressbranner i regionen, og varmen førte til at en del miner eksploderte. Så lenge folk ikke er i nærheten, er det greit at dette skjer, og etter gressbranner er det også lettere for minerydderne å kartlegge terrenget.

Barna lærer førstehjelp. Skolen Anastasia gikk på er jevnet med jorden, og ingen vet når den blir gjenreist. Nå får hun hjemmeundervisning via en dårlig internettlinje, og mor hjelper til. Da jenta hører at vi er på besøk, tar hun seg tid til å komme ut og hilse på – og for å vise fram hunden sin.

– Alle barna savner å gå på skolen, sier hun, før hun springer av gårde med hunden i hælene, men bare på de stiene pappa sier er trygge. Et par minutter senere er begge tilbake.

Noen humanitære organisasjoner samler fra tid til annen barna der skolen en gang lå for å lære dem om førstehjelp og hvordan overleve i naturen.

Omtrent 300 mennesker av landsbyens 900 innbyggere har flyttet tilbake til landsbyen, av disse er 50 barn. Sakte, men sikkert bygges husene opp igjen. En del av husene vil aldri bli gjenoppbygget, det koster mer enn det smaker. Og noen innbyggere er døde.

Igor og familien har ingen planer om å flytte fra landsbyen. Og han er takknemlig for den jobben Norsk Folkehjelp gjør i området.

Helseproblemene gjør at han ikke kan tjenestegjøre i den ukrainske hæren. Hans personlige mål er å igjen få orden på familien hus og å sikre vanntilførselen i landsbyen.

– Her er jeg født og her skal jeg dø – i frihet. Det ukrainske folk er ikke skapt til å stå på knærne for noen, sier Igor bestemt.

Mineryddere er vanlige folk. Toomas Tamosjunas er operations manager for mineryddingsprogrammet til Norsk Folkehjelp i regionen, og med på turen til Kyselivka.

– Rapportene vi får fra folk som Igor kan være til stor hjelp for oss, forteller han.

Har du sett filmen The Hurt Locker, er det lett å tenke at folk som driver med minerydding er menn som enten har et dødsønske eller et oppblåst ego. Sånn er det ikke i vir-

→

↑ Toomas Tamosjunas er operations manager for mineryddingsprogrammet til Norsk Folkehjelp i Mykolaiv.

keligheten, i hvert fall ikke i Norsk Folkehjelp. Alt handler om rutiner og regler som er ufravikelige.

De dagene vi var med på minefeltene var det flere kvinner enn menn på jobb, både som hundeførere og med metallsøker. Dette skyl-

↑ Igor med restene etter en klaserakett som han fant like ved huset etter at russerne trakk seg vekk.

des blant annet at mange menn kjemper i skyttergravene mot den russiske okkupasjonsmakten.

Hundene lukter sprengstoff. Undersøkelser viser at en minehund kan være opptil 20 ganger så effektiv som en minerydder med metallsøker. Dette varierer i takt med hvor mye metall som ligger i bakken, og på grunn av de intense kampene som nylig har pågått rundt landsbyen Kyselivka, er jorda full av metall. Mens en minehund lukter seg fram til sprengstoff, må de som bruker metallsøker navigere mellom skrapet for å finne miner og annen ammunisjon som ligger udetonert.

Hundene bytter på å jobbe. Mens én hund jobber, ligger den andre i skyggen i buret sitt. Tilgang på vann og mat er god, og spesielt viktig midt på sommeren.

I bilen tilbake til Mykolaiv mot slutten av dagen, snakker vi med Toomas Tamosjunas igjen. Estlenderen forteller at til tross for god driv i mineryddingsarbeidet, står utfordringene i kø. Tilgang til områder, lokalt byråkrati og store mengder skrapmetall i bakken er noen. Det siste gjør arbeidet med metallsøker særlig utfordrende.

– Dessuten pågår krigen fortsatt, noe som gjør at våre mannlige ansatte når som helst kan bli innkalt til militærtjeneste, og droneangrep er slett ikke uvanlig i området. Vi er

Norsk Folkehjelp i Ukraina

- Hovedkontoret ligger i Kyiv, og feltkontorer er opprettet i Sumy og Mykolaiv.
- Ved utgangen av mars hadde Norsk Folkehjelp omtrent 320 ansatte i operative stillinger, litt under 40 prosent kvinner. Inkludert folk i stabsfunksjoner sysselsetter Norsk Folkehjelp omtrent 400 personer i Ukraina.
- Per april 2023 hadde de kartlagt områder på over 1100 000 000 m².
- Norsk Folkehjelp driver også opplæring av sivilbefolkningen i hvordan de best kan beskytte seg under bombeangrep og hva som er trygg atferd i områder hvor det befinner seg miner og udetonerte eksplosiver. Undervisningen har pågått siden august 2022, og i 2024 fikk over 25 000 mennesker opplæring i praktiske sikkerhetstiltak knyttet til eksplosiver og konfliktområder.
- Folkehjelpe leverer også minehunder og mineryddingsutstyr til det ukrainske direktoratet for sivil beredskap (SESU). De første hundene fra Norsk Folkehjelps treningssenter i Sarajevo ankom i april 2023.
- Norsk Folkehjelp har i dag 15 minehunder på jobb i Ukraina, og dette tallet skal økes.
- Norsk Folkehjelps hunder lærer norsk kommandoer, slik at de kan brukes i alle land organisasjonen opererer.

bare 25 kilometer fra fronten, forteller han.

Tett på krigen. Rydding av miner fra jordbruksområder slik at bønder kan gjenoppta dyrking av mat, er høyt prioritert. Til nå er mer enn 500 000 m² land ryddet slik at lokalsamfunn kan starte gjenoppbyggingen. Nærmere 10 000 ukrainere er direkte berørt av jobben Norsk Folkehjelp så langt har gjort. Men det er langt til mål.

– Her er det jobb for mineryddere i mange år framover, avslutter Tamosjunas.

Livreddende opplæring i Mosambik

Takket være Norsk Folkehjelps innsats har over 11 000 mennesker nord i Mosambik fått opplæring i hvordan de skal beskytte seg mot vold og naturkatastrofer.

Tekst og foto: Ida Kroksæter

Cabo Delgado-regionen nord i Mosambik har siden 2017 har vært preget av en voldelig konflikt hvor flere tusen mennesker er drept, og nesten én million er drevet på flukt. I tillegg er området blant stedene i verden som er mest utsatt for ekstremvær. Bare de siste årene har nesten 200 000 av innbyggerne måttet flykte på grunn av sykkloner, og mye av infrastrukturen er ødelagt.

Langt til helsehjelp. – Dette er et område hvor helsehjelp kan være langt unna, eller til og med helt utilgjengelig. Det betyr at førstehjelpskurs ikke bare er noe du har på cv-en her – det er livreddende kunnskap, sier Robin Skjellum.

Han er lege og frivillig i Norsk Folkehjelp Haukeland, og har i tillegg vært prosjektleder for førstehjelpsopplæringen som er spesialutviklet for akkurat dette området. Opplæringen har gått ut på å trene opp lokale instruktører som igjen kan lære førstehjelp til resten av befolkningen.

– Mange av dem som har lært førstehjelp i løpet av det siste året kan fortelle at det er første gang de har fått opplæring i dette, til tross for at de i mange år har levd i et svært risikofylt område.

Engasjerer barn og unge. Gjennom intense uker med kursing har frivillige førstehjelpsinstruktører fra ulike lokallag i Norge lært opp førstehjelpsinstruktørene i Cabo Delgado. Det har resultert i over 80 nyutdannede instruktører som skal fortsette lære opp nye førstehjelpere og lokale instruktører i årene som kommer.

– Allerede i sommer hadde over 5000 mennesker tatt førstehjelpskurset vårt, og

Robin Skjellum.

↑ Raquina Saide og Saide Raul får opplæring som førstehjelpsinstruktører i Pemba, Mosambik. Prosjektet er en del av et større beskyttelsesprosjekt for befolkningen nord i Mosambik. Instruktører fra frivilligheten i Norge har utviklet kurset og deltar som instruktører.

tallet øker ukentlig. Vi er ekstra stolte av at kjønnsbalansen er 50/50 og at 25 prosent av deltakerne er barn og unge. Disse sitter nå på livsviktig kunnskap som kan redde livet til folk rundt dem, sier Skjellum.

Prosjektet har også skapt interesse internasjonalt, og er blitt presentert på verdens største mineryddingskonferanse. I kjølvannet av prosjektet har Norsk Folkehjelp vært med i en gruppe som har utviklet et standardisert førstehjelpskurs til konfliktområder som skal publiseres gjennom WHO som et kurs alle hjelpeorganisasjoner kan bruke i sine bistandsprosjekter.

– Dette viser at det vi gjør er viktig for å møte de akutte humanitære behovene og beskyttelsesbehovene for folk i områder som Cabo Delgado, understreker Skjellum.

Forebyggende sikkerhetsopplæring. Parallelt har Norsk Folkehjelp sørget for at 6000 mennesker har fått forebyggende sikkerhetsopplæring, slik at de bedre kan beskytte seg mot å bli skadet av våpen og ekstremvær. Denne opplæringen er også tilpasset de lokale forholdene i regionen.

– På denne måten jobber vi både forebyggende og med akutt håndtering hvis noen skulle bli skadet. Vi tror at denne kombinasjonen får stor betydning for folks sikkerhet, sier Skjellum.

Prosjektet har fått fornyet støtte fra donoren ECHO, men de gode resultatene hadde ikke vært mulig uten Wiwanana – Norsk Folkehjelps partnerorganisasjon i Mosambik.

– Samarbeidet med Wiwanana har vært helt avgjørende for å sikre tilgang til disse svært utsatte områdene. Det har også vært viktig for å sikre at opplæringen passer inn i den kulturelle konteksten og blir formidlet på en god måte, sier Skjellum. – De fleste kursene er holdt i Macomia, som er et av områdene i regionen som er mest påvirket av konflikten. Dette hadde ikke vært mulig uten en lokal partner.

Prosjektet vil nå leve videre gjennom de lokale instruktørene som fortsetter å lære bort både førstehjelp og forebyggende kunnskap. I tillegg planlegges det såkalt «refresh-trening» for instruktørene, og opp-trening av enda flere instruktører i beskyttelsesprosjektet.

Med hjerte i Drammen

Drammenselva ligger som en sølvstripe under sola denne tirsdagen. På benkene langs elvebredden koser folk seg med iskrem, mens tempoet i byen senker seg i sommervarmen. Men inne på Drammensbiblioteket er stemningen alt annet enn døs.

Tekst og foto: Hilda Klaveness

Bord og stoler blir satt fram, kaffen står klar, og kjeksene er lagt på fat. For tirsdag betyr språkkafé, og da fylles lokalene av 40–50 mennesker som kommer for å øve på norsk, treffe nye folk og være en del av et fellesskap.

Midt blant deltakerne går Andreea Anghelea. Hun hilser, småprater, ordner med praktiske ting og sørger for at alle føler seg velkomne. 31-åringen er styremedlem i Norsk Folkehjelp Drammen og Sande, med ansvar for samfunnsengasjement. Hun kjenner biblioteket godt. Da hun flyttet fra Romania til Norge for sju år siden, var det her hun tilbrakte mange timer for å lære språket.

– Å være frivillig har alltid vært en del av meg. Jeg kan ikke la være, sier hun og smiler.

Frivillig arbeid var en naturlig del av barndommen hennes, og da hun i voksen alder så en annonse på Facebook om å bli førstehjelper i Norsk Folkehjelp, meldte hun seg med en gang. Hun og ektemannen ble tatt godt imot av lokallagsleder Stine Elisabeth Antonsen, og de følte seg som en del av laget fra første stund.

– Det første møtet med frivilligheten er utrolig viktig. Jeg opplevde selv å bli møtt med varme, og den samme følelsen ønsker jeg å gi videre. Hos oss er du aldri «bare en frivillig». Hvem du er, betyr noe, forteller Andreea.

Da engasjementet ble politisk. Kort tid etter at hun ble med i Norsk Folkehjelp, fikk Andreea oppleve at frivillighet ikke bare dreier seg om førstehjelp og redning – men også om å ta kampene som angår samfunnet. Da Drammen kommune vedtok å bosette kun ukrainske flyktninger, ble hun og den nyopprettede samfunnspolitiske delen av lokallaget satt på en hard prøve.

– Jeg er egentlig en privat person og deler lite på sosiale medier. Men akkurat da kjente

↑ 31-år gamle Andreea Anghelea styremedlem i Norsk Folkehjelp Drammen og Sande, med ansvar for samfunnsengasjement.

↑ Språkkafeen involverer 15 frivillige. Hver uke stiller 9–10 av dem opp for å skape en inkluderende og lærerik ettermiddag.

↑ Over 40 deltakere har funnet veien til språkkafeen denne tirsdagen. Noen sitter konsentrert og øver på glosjer, andre ler og gestikulerer mens de prøver ut nye uttrykk.

jeg at jeg måtte bruke stemmen min. For meg var dette vedtaket i praksis rasisme, sier hun.

Lokallaget mobiliserte raskt. De deltok i fakkeltog og presset på lokalt for å få endret beslutningen. Andreea sto midt i det hele, og erfarte hvor viktig det er at noen tør å si ifra.

Til slutt grep Statsforvalteren inn og slo fast at vedtaket var ulovlig. Det var i strid med både Grunnloven og likestillings- og diskrimineringsloven. Men avgjørelsen kom først etter at flere andre kommuner vurderte lignende tiltak.

– Det er skremmende at sånne forslag i det hele tatt blir vurdert, og at Statsforval-

teren må trekkes inn for å stoppe dem. Men jeg er stolt av at vi bidro til å sette søkelys på saken, sier Andreea.

Drammen som hjem. Andreea Anghelea har funnet seg godt til rette i Drammen. Byen er mindre hektisk enn hovedstaden, men stor nok til å være variert og levende. Nærheten til to flyplasser gjør at det er enkelt å besøke familien i Romania, eller få besøk hit.

– Jeg liker å bo på et sted som Drammen. Det er en by med mangfold og aksept. Bare det å gå gjennom sentrum og høre så mange språk gir meg en følelse av samhold, sier hun.

Tallene bekrefter opplevelsen hennes: Omtrent 30 prosent av Drammens befolkning er enten innvandrere eller norskfødte med innvandrerbakgrunn. For Andreea er det helt avgjørende at byen klarer å gi gode tilbud til alle som velger å bosette seg her.

Samtidig minner hun om at utfordringene ikke er borte. Hun peker på et ferskt kommunalt forslag til vedtak fra 2025 om et «integreringsbarometer», der kriminalitet trekkes inn som indikator.

– Problemet er at de forsøker å knytte kriminalitet til nasjonalitet. Det skaper et bilde av at noen grupper er mer kriminelle enn andre, sier hun.

Sammen med Antirasistisk Senter skrev hun og lokallaget en kronikk i Drammens Tidende med en tydelig kritikk av forslaget.

– Det er viktig å vise at vi følger med, og at vi setter ord på det som mange tenker, men kanskje ikke våger å si høyt, forklarer hun.

Fra kurshelg til samarbeid. Frivilligheten gir Andreea ikke bare en mulighet til å kjempe for rettferdighet – den gir også rom til å bygge broer og få økt kunnskap. Etter en kurshelg i regi av Norsk Folkehjelp sentralt? kom Andreea tilbake til Drammen med hodet fullt av ideer. En av dem var å starte et samarbeid med Flyktningtjenesten i byen. Det førte til at mange flyktninger i Drammen fikk første-hjelpsopplæring i regi av Folkehjelpa. Senere arrangerte Andreea et seminar med forfatter og menneskerettighetsaktivist Kristina Quintano hvor hun inviterte ansatte fra Flyktningtjenesten.

– Jeg tenkte at vi trenger mer kunnskap om flyktninger. Situasjonen deres er ofte mye mer komplisert enn vi tror, og for å forstå dette må vi også ha empati. Seminaret ble en øyeåpner for mange, både ansatte i Flykt-

→

↑ Språkkafeen har temaer som varierer fra gang til gang. Om vinteren kan det handle om hvordan man kler seg riktig i kulda, mens andre uker dreier det seg om hvordan møte helsevesenet, søke om barnehageplass eller navigere i norsk byråkrati.

ningtjenesten, frivillige og folk som tilfeldigvis kom innom biblioteket, sier hun.

Responser ga mersmak, og nå ønsker Andreea å arrangere flere foredrag og seminarer som sprer kunnskap om innvandring og flyktnings situasjon. Hun håper det vil gjøre flere solidariske med sine medmennesker.

Tirsdagene på biblioteket. Oppe i andre etasje på biblioteket summer det nå av stemmer. Over 40 deltakere har funnet veien til språkkafeen denne tirsdagen. Noen sitter konsentrert og øver på glosser, andre ler og gestikulerer mens de prøver ut nye uttrykk.

– Vi blir så glade når folk kommer tilbake uke etter uke, og ofte tar de med seg venner. Derfor er det ofte helt fullt her, sier Andreea.

Språkkafeen involverer 15 frivillige. Hver uke stiller 9–10 av dem opp for å skape en inkluderende og lærerik ettermiddag. Temaene varierer fra gang til gang. Om vinteren

kan det handle om hvordan man kler seg riktig i kulda, mens andre uker dreier det seg om hvordan møte helsevesenet, søke om barnehageplass eller navigere i norsk byråkrati.

– Mange av deltakerne har enorm kunnskap, men på sitt eget språk. Vår jobb er å hjelpe dem til å kunne vise sitt sanne jeg også på norsk. For meg er det viktig å møte hver enkelt med blanke ark, og la dem fortelle historien sin. Ingen skal defineres av fordommer eller av det som står i avsiene, sier hun.

Solidaritet på tvers. For Andreea er det nettopp kombinasjonen av praktisk arbeid og samfunnsengasjement som gjør Norsk Folkehjelp til en unik organisasjon.

– Jeg føler meg heldig som kan drive med alt jeg brenner for. Fra førstehjelp og redning til inkludering og antirasisme. Det er jo helt topp!

Sakte, men sikkert har hun og lokallaget

også begynt å etablere god kontakt med lokalpolitikere.

– Når vi sier at vi kommer fra Norsk Folkehjelp, vet de at det ligger tyngde bak meningene våre. Vi følger med, stiller spørsmål og er synlige. Og nå har politikerne begynt å ta kontakt med oss. Dette skal vi fortsette med, sier hun bestemt.

Andreea tror at Drammen kan være et forbilde for andre byer, med sitt store mangfold og sine sterke frivillige miljøer. Men det krever at noen hele tiden står på barrikadene.

– En så stor andel minoritetsbefolkning er en berikelse. Man føler seg ikke annerledes her, for det er så mange andre med ulike bakgrunner. Det gjør byen levende og spennende. Og det gir meg tro på at vi sammen kan skape et samfunn med mer solidaritet, sier hun.

Kunstaauksjon i Bergen

↑ Solidaritetsauksjon er god stemning! Auksjonarius Christer Holm og frivillig i Norsk Folkehjelp, Linda Træet, presenterer ett av de 130 verkene som ble donert av engasjerte kunstnere.

Fra Bergens gatekunstmiljø har det vokst fram et unikt og uventet samarbeid for å løfte Norsk Folkehjelps livreddende arbeid.

Tekst og foto: Ida Kroksæter

Dette er en historie om hvordan litt usannsynlige krefter kommer sammen og blir til noe mye større. Hovedpersonene i fortellingen er to ildsjeler i Norsk Folkehjelp Bergen: Jorge Dahl og Øyvind Arntzen.

– Vi er to ganske ulike mennesker med

ulike erfaringer, men hjertesakene våre er like. Og så lar vi motsetningene våre bli en styrke, sier Dahl, som er leder i Norsk Folkehjelp Bergen.

For mens Jorge er strukturert og stødig, beskrives Øyvind som en mann som «renner over med gode ideer» – og det er nettopp med en av Øyvinds gode ideer at denne historien starter.

Fra bilde til auksjon. Konseptet «kunsten redder liv» startet da Norsk Folkehjelp Bergen for tre år siden trengte en dronebil til bruk i leteaksjoner. Øyvind Arntzen, som er en av lagets mest aktive søk- og redningsmannskaper, tok kontakt med AFK – en anonym gatekunstner i Bergen som har fått nasjonal oppmerksomhet for sine politiske kunstverk.

– Jeg forklarte hva vi gjør, hva som skjer når noen er savnet og hvordan vi jobber for å hjelpe andre, sier Arntzen.

Målet var å spørre om han kunne donere et bilde, men responsen var at han heller ville bidra til å arrangere en hel auksjon – med hele gatekunstmiljøet som bidragsytere.

– Auksjonen omsatte for 120.000 og det ble bil!

Gjengen fikk blod på tann. Året etter flyttet de konseptet til Grieghallen, fikk inn 86 verk og samlet inn over 400.000 kroner.

– Det er kanskje litt i vår natur her borte, at når vi gjør noe, så gir vi gass og gjør det ordentlig. Og så tenker jeg kanskje litt for lite over konsekvensene, men vi lander som oftest på beina, smiler Arntzen.

→

↑ Jorge Dahl ved bildet av minehunden Hanki.

↑ Selv med lite søvn i forkant, er det ingenting å si på humøret til Øyvind Arntzen under auksjonen.

↑ Totalt ble det samlet inn over 500.000 kroner til arbeidet for minefrie skoleveier og dyrket mark.

Engasjementet vokser. Nå er det august 2025 og det skulle egentlig være et pauseår for auksjonskonseptet. Men når nyhetene om kutt i bistandsmidler fra USA dukket opp i nettavisene, våknet engasjementet på nytt hos kunstnerne – og nestoren Øistein Jakobsen i dette miljøet – som Arntzen har fått så god kontakt med.

– Det kom så mange henvendelser med spørsmål om hvordan de kunne bidra. Engasjementet blant kunstnerne er helt vilt. Mange har hørt om oss lenge før vi tar kontakt, forteller han.

– Vi er én organisasjon, og derfor var det naturlig å stille opp når minearbeidet opplevde de dramatiske kuttene i finansiering, sier Dahl.

Dermed er det duket for en ny auksjon denne augustkvelden.

Over 100 verk. I Grieghallen står over 100 unike verk og venter på ny eier. Her er alt fra originalverk til grafikk og foto i begrensede opplag. I salen sitter rundt 70 personer som

har gjort research og registrert seg som budgivere til en helt spesiell kunstaauksjon.

– Det er bare å by – husk at dette går til en god sak, sier Christer Holm, som er gründer, eier og leder for Gategalleriet i Bergen.

I dag har han tatt på seg rollen som leder for auksjonen.

Ett av kveldens første bilder er en illustrasjon av Edvard Grieg. Verket har ikke fått noen forhåndsbud, og starter dermed på 0 kroner. Etter en intens budkrig ender sluttsummen på godt over 3000 til applaus fra salen.

Pulsen i publikum stiger et par hakk når ett av kveldens hovedverk kommer fram – maleriet «Blood money» av AFK, som er en kommentar på oljefondets investeringer i selskaper som bidrar til brudd på folkeretten.

– Kunstneren sa at han aldri kunne selge dette til egen inntekt, men ville selge det til en god sak, forteller Christer Holm.

Bildet går for 30.000 kroner, som er en av kveldens høyeste salgssummer.

Kunstverk fra Sarajevo. I publikum sitter også Dahl, som har flere hatter på seg i kveld. Til daglig er han leder for Unionen fagforening i Fellesforbundet.

På vegne av Fellesforbundet har han lagt inn kveldens høyeste forhåndsbud på det som er hovedkunstverket for auksjonen: Bildet av minehunden Hanki er spesiallaget for auksjonen av bergenskunstneren Rene Konings.

– Dette er gatekunst i ordets rette forstand. Bildet er laget av lag på lag med papi-rer og plakater funnet på gaten i Sarajevo, sperrebånd som brukes til å sperre av minefelt og til og med en flis fra et hotell som ble bombet da Sarajevo ble beleiret. Det er et utrolig flott bilde, sier Dahl.

Bildet blir solgt for kveldens høyeste pris: 75.000 kroner.

Totalt sett samles det i løpet av kvelden inn over 500.000 kroner til arbeidet for minefrie skoleveier og dyrket mark.

– Det er ganske bra, det må vi si, smiler Dahl.

Trøtte øyne. Hvis noen lurte på om drone-bilen fra den første auksjonen har kommet til nytte, så finnes svaret på det i et par trøtte øyne i ansiktet til Øyvind Arntzen. Bare denne helgen gikk alarmen tre ganger, og nattesøvnen i forkant av auksjonen ble svært begrenset.

– Jeg tror jeg fikk 1,5 time søvn i natt, smiler han.

Liekvel har han stålkontroll på alle verkene og forhåndsbudene som har kommet inn. Rundt omkring i hallen er også et helt apparat med frivillige og sanitetsungdom som bidrar med alt fra å vise fram bildene til å pakke de inn etter at de har blitt solgt.

– Hadde det ikke vært for at folkene rundt oss er så positive, så hadde vi ikke holdt på. Det at folk sier ja og har lyst til å være med er det som driver oss framover som lag, sier Arntzen.

Engasjementet sprer seg. Å ha auksjonen i Grieghallen har også flere oppsider ved seg – midt i Bergen henger bildene og informa-

↑ Jorge Dahl ønsker velkommen til den spesielle innsamlingsaksjonen, og gir publikum en kort intro til Norsk Folkehjelps mineryddingsarbeid.

← Det er en stor jobb å pakke inn alle verkene etter at de er solgt. Marius A. Hagen, sanitetsungdom Marcus Hjelle Tvedt og Erik Dalen Engesæth jobber kontinuerlig.

sjon om Norsk Folkehjelps mineryddingsarbeid framme i inngangshallen i dagene før auksjonen. I tillegg ligger informasjonen ute på nettsidene til konsertarenaen.

– Gjennom samarbeidet med Grieghallen når vi tusenvis av mennesker som leser om hva vi gjør, og de bryr seg om arbeidet vårt. Det gjør at vi får mer aksept for det vi holder på med, og at vi jobber i medvind og ikke motvind.

For det er ikke bare gjennom kunstauksjonene Norsk Folkehjelp Bergen samler inn penger til viktig arbeid. De har også arrangert julemarked for Gaza med initiativtaker Cecilie Takle, og basar sammen med solidaritetsstrikk for Palestina. I november venter også en solidaritetskonsert i samarbeid med sangkoret Lyderhorn.

– Vi sier alltid ja når vi blir spurt om å stille opp, og det gjør at vi er synlige i Bergen og får mange gode relasjoner, sier Dahl.

Ryktet sprer seg. Synligheten gjorde også at Sparebanken Norge valgte blant andre Norsk Folkehjelp da de ville donere penger til organisasjoner som jobber i Gaza ved Nakba-markeringen i Bergen i mai.

– Under markeringen ble det plutselig spurt om det var en representant fra Norsk Folkehjelp tilstede, så jeg gikk fram. Uten forvarsel får vi tildelt 2,5 millioner kroner. Det er første gang jeg griner på en scene, forteller Arntzen.

Etter at Grieghallen er ryddet denne augustkvelden, bildene er på plass i sine nye hjem – og en god natts søvn – fortsetter arbeidet for å redde liv.

For ryktet om kunstauksjonen som redder liv har spredd seg til Oslo.

– Det er mange engasjerte også i kunstmiljøet der, og vi har allerede kontakt med en del kunstnere. Der er det selvfølgelig også andre kunder, så vi er veldig veldig spent på hvilke priser vi kan oppnå der, sier Arntzen.

↑ Det spesiallagde bildet av minehunden Hanki, blir kveldens dyreste når det blir solgt for 75.000.

Hjertebank og mestring i fjellveggen

Det kjentes som om hjertet skulle hoppe ut av brystet – men på en god måte – da sanitetsungdom fra hele landet trosset høydeskrekk og komfortsone. Årets sommercamp samlet ungdom fra Tromsø i nord til Arendal i sør, og inkluderte aktiviteter der deltakerne måtte teste egne grenser. Som å rappellere.

Tekst: Kjetil S. Grønnestad

Foto: Alf Bergin

– Det var kjempegøy. Jeg var spent på forhånd, men det var ikke så skummelt som jeg trodde, sier Maria Hjalmarson Kristiansen (14) fra det nystartede laget for sanitetsungdom i Trondheim.

Det tok bare én måned fra ei venninne oppfordret henne til å melde seg inn til hun dro på sin første sommercamp på leirstedet Tonstadli i fjellkommunen Sirdal i Agder. Det angrer hun ikke på.

– Jeg kjente bare to på campen fra før. Nå har jeg blitt kjent med mange flere, sier jenta som nettopp har trosset tyngdekraften.

↑ Magnus Helberg (Tromsø) leder an inn i skogen til fjellskrenten ungdommene skal rappellere ned.

Skal utfordre seg selv. 19 år gamle Herman Ekseth fra Rena har vært på sommercamp mange ganger etter sin første tur i 2019. I år var han blitt for gammel til å være deltaker, derfor var han lett å be da han ble spurt om å bidra som frivillig veileder.

– Det er stas å få være med som leder, sier han og smiler bredt.

For å komme til utgangspunktet for rappelleringen må ungdommene forsere en ulendt skråning dekket med frodig blåbærris og meterhøye bregner. På toppen av en bratt skrent, vel 15 meter høy, er fargesterke tau klargjort til nedfiring.

Med et fast grep rundt tauene er Herman et sikkert ankerfeste ved foten av skrenten, noe som er trygt å vite for de smånervøse ungdommene der oppe.

Gode instruksjoner. På toppen forklarer Espen Brekke og Julia Pitton ungdommene hvordan de skal rappellere ned på en trygg og god måte. De får selen festet rundt seg, og blir oppfordret til å ta steget ut for å kjenne på følelsen av å stå på kanten. Det er ikke fritt for at hjertet slår litt raskere når de lener seg bakover, bredbeinte, med føttene flatt mot fjellet.

For Serine Maan (13) fra Tromsø var dette

↑ Karen Høllesli-Møll (Strand og Forsand) tar med segk

første gang hun rappellerte ned en bratt fjellskrent.

– Jeg var litt spent, men det gikk veldig greit. Jeg tok det rolig, det føltes trygt, men jeg fikk meg ikke til å se ned, sier hun med et smil under den lett gjenkjennelige blå luggen.

For 15 år gamle Emil Næsheim Brimsø fra Norsk Folkehjelp Strand og Forsand i Rogaland ble dagens forsøk ekstra spennende.

– Det gikk ikke så bra sist. Da fikk jeg panikk og skled inn mot veggen, sier han. – Denne gangen gikk det heldigvis mye bedre. Det var veldig gøy, og mindre skummelt enn jeg trodde.

Fot tøft for noen. De fleste ungdommene rappellerte ned. Noen sakte og forsiktig. Andre spratt nedover skrenten som de aldri hadde gjort annet. De som ville – og det ble

en på siste rappellering ned fjellet.

↑ Karen Høllesli-Møll (Strand og Forsand) og Olinus Grindjordet (Rena) på vei ned fjellskrenten. Herman Ekseth (Rena) sikrer taue-
ne med faste grep.

etter hvert ganske mange – fikk sjansen til å prøve seg flere ganger.

Men for noen ble spenningen for stor. Hjertet banket litt for hardt. Hendene ble for

klamme. Da var det helt greit å ta et steg inn på sikker grunn, og velge å ikke sette utfor.

– Det pleier å være fem-seks stykker hvert år som synes dette blir for tøft. Vi tvinger ingen, men oppfordrer alle til å komme ut på kanten og kjenne etter før de sier nei. Når de står der, viser det seg at mange våger mer enn de trodde på forhånd, sier Brekke.

En som syntes rappellering var gøy, var Marcus Hjellev (16) fra Bergen.

– Det gikk veldig bra. Jeg har rappellert før, men aldri så høyt. Jeg vil gjøre det en gang til, sier han etter første forsøk.

Det ble både to og tre, og kanskje fire turer nedover skrenten før han sa seg fornøyd.

God beredskap. Rappellering har også tidligere vært en del av sommercampen. Nytt av året var at ungdommene ble delt inn i beredskapslag som alltid var på vakt. Små øvelser

som ikke stod i programmet ble lagt inn der det passet. Det kunne være en skadet ankel, en brannskade, eller som nå midt under rappelleringen: Melding over nødnettet om funn av en bevisstløs person i skogen.

Lederen samler vaktlaget før de går ned til funnstedet.

– Når vi rykker ut til et sted som dette, med ulendt terreng, må laget gå samlet. Pass på egen sikkerhet først, slik at vi ikke ender opp med to pasienter, sier Jon Ree Holmøy, som følger med og veileder gruppa som har samlet seg rundt markør Magnus Helberg fra Tromsø.

– Vi sjekker først om han var våken, så sjekker vi om han puster, sier Marcus Hjellev, som hadde satt seg ved markørens hode.

Deretter blir pasienten lagt i sideleie på et tørt liggeunderlag, slik at han ikke blir nedkjølt av den fuktige bakken.

→

↑ Jacob Leon Gumeri-Langmyr (Arendal) ble spurt av en kamerat om han ville bli med på sommercamp. Han sa ja fordi han syntes det virket gøy.

Instruktøren er fornøyd med vaktlagets innsats, og avslutter øvelsen med noen gode råd:

– Husk å alltid ringe 113, for søk- og redningsmannskap kan ikke stille diagnoser. Vær også obs på hvordan du snakker. Selv om du ikke oppnår kontakt med pasienten, kan det likevel være at han hører det som blir sagt rundt ham. Derfor er det lærerikt å stille opp som markør. Da kjenner du i praksis hvordan behandlingen oppleves av den som ikke kan si ifra.

Venner for livet. En sommercamp er mye mer enn opplæring i førstehjelp. Her treffer ungdommene jevnaldrende fra andre steder i landet med samme interesser som de selv. Det er et godt utgangspunkt for varig vennskap.

– Det bor fire-fem på hvert gutte- og jenterom. For at de skal bli bedre kjent med andre, ønsker vi ikke å ha deltakere fra samme lokallag på samme rom, sier Ree Holmøy.

Et vann å bade i, grilling på fjellturer, et nytt og moderne leirsted der noen spiller volleyball i gymsalen, klatrer i klatreveggen, eller samles rundt en god, gammeldags kortstokk – aktivitetene er døråpnere for vennskap over fylkesgrensene.

Det å ha det gøy sammen med gamle og nye venner, var også det de fleste ungdommene trakk fram som en av de viktigste grunnene for at de ville delta på sommercampen. Stella Lilletvedt syntes det var fint å treffe igjen dem hun ble kjent med under fjorårets sommercamp.

– Men det er også kjekt å bli kjent med nye, sier hun.

Jacob Leon Gumeri-Langmyr (15) fra Arendal ble medlem i Sanitetsungdom bare tre

↑ Herman Ekseth lærer Hedda Finsland (Oslo), (t.v.), Maria Hjalmarson Kristiansen (Trondheim), Karen Høllesli-Møll (Strand og Forsand), Signe Helland Ommundsen (Stavanger) og Tor Kristian Tungland (Arendal) om hypotermi. Ane Nilsson Horneland (Stavanger) er markør.

FOTO: KJETIL S. GRØNNESTAD

↑ Tor Kristian Tungland (Arendal) (t.v.) Signe Helland Ommundsen (Stavanger) og Teline Aareskjold har lagt markør Magnus Helberg (Tromsø) i sideleie. Marcus Hjelle (Bergen) lytter etter pust, mens Ronja Løknes Oldeide (Stavanger) melder fra gjennom nødnett.

uker før sommercampen. Han er her sammen med kompisen som fikk ham til å melde seg inn, og synes oppholdet så langt har vært veldig fint.

– Det er snille folk her, og gøye opplevelser, sier han.

Han ser for seg å fortsette i Sanitetsung-

dom, og forteller at han har lært mye nytt her på Tonstad. Hjerte- og lungeredning, navigasjon ved hjelp av kart og kompass, og bruk av nødnett er noe av det han trekker fram.

Lærer fjellvett. Friluftsliv er også en viktig del av sommercampen. Dagen før rappel-

↑ Hele sommercampen samlet på Tonstadlis egen fotballbane.

↑ Jon Ree Holmøy underviser i behandling av en bevisstløs person.

leringen gikk ungdommene derfor en lengre dagstur på sju timer tur-retur i fjellet nær leiren. På turen fikk de opplæring i bruk av stormkjøkken, for eksempel til å steike verdens beste pannekaker.

– Turen i går var veldig fin, men det var varmt, sier harstadværingen Tein Sørheim-Barsnes.

Serine Maan fra nabobyen Tromsø syntes også det er varmere her sørpå enn hun hadde forberedt seg på.

Det ble også tid til en overnattingstur på campen, men i motsetning til tidligere år, ble det ikke overnatting i telt. Turen gikk til Sandvatn, ei av hyttene til Den Norske Turistforening (DNT). Den ligger i Frafjordheiene tre-fire timers gange fra bilveien. Dette er et ledd i å

skape variasjon slik at ungdommene som har vært med flere ganger ikke opplever sommercampene som repetisjoner av fjoråret.

– Ungdommene skal også lære om det fellesskapet DNT representerer på fjellet. Oppførsel og bidrag på hyttene, hente ved, lage mat og vaske opp, understreker Espen Brekke.

Lære for livet. De ulike øvelsene og aktivitetene på sommercampen er nyttig praksis for ungdom som ser for seg en framtid som mannskap innenfor søk og redning. Det er også verdifullt for dem som vurderer helsefag som framtidig yrkesvei.

– Jeg ble med i Norsk Folkehjelp fordi jeg ville prøve ut om helsefag var noe for meg

på videregående. Nå ønsker jeg å jobbe med prehospital etter skolen, sier Stella Lilletvedt (16) fra Asker, men medlem i Oslo-laget.

Tein Sørheim-Barsnes (17) fra Harstad ble medlem fordi han ønsket å gjøre noe for samfunnet.

– Jeg ønsker å fortsette med avansert førstehjelp når jeg blir voksen, sier han.

Økende antall deltakere. Espen Brekke har hatt ansvaret for så godt som alle sommercampen siden 2012. I løpet av disse årene har det vært store svingninger i antall deltakere. Flest deltok i 2018 (35 personer + 5 fra Island) og i 2019 (39 personer). Så kom koronapandemien, og sommercampen i 2020 ble avlyst. Året etter møtte kun 19 personer opp. En viktig grunn til det var at pandemien førte til stort frafall i mange lokale ungdomsgrupper.

Målbevisst og aktivt informasjonsarbeid gjennom både vinter og vår har gitt resultater. Årets sommercamp har hele 31 deltakere, det høyeste etter pandemien. Dette resultatet er Brekke fornøyd med, men han ser at de fortsatt har kapasitet til å ta imot flere ungdommer.

– Vi kan gi et godt tilbud til i hvert fall 40 deltakere, sier han.

Tett program. Etter rappelleringen er det lunsj, etterfulgt av opplæring i førstehjelp. Ungdommene blir inndelt i fire grupper som ruller mellom fire stasjoner ute på leirstedets fotballbane. Instruktørene lærer ungdommene om behandling av hypotermi, om hvordan de skal behandle bevisstløse personer – som å legge dem i stabilt traumesideleie, og hvordan planlegge forflytning av en pasient som er skånsom både for dem som skal løfte og den som skal løftes. Deltakerne får også se og sjekke ut hvordan en ambulanse ser ut inni.

Årets sommercamp var kortere enn før, og gikk over kun en helg. Oppholdet ble kuttet med en dag for å se om det gjorde det enklere for flere å være med. En konsekvens av å ha en kortere sommercamp var at en av overnattingsturene borte fra leirstedet ble droppet.

– Vi legger opp til et ambisiøst program. Vi vil vise fram så mye som mulig av førstehjelp og søk og redning. Kanskje ble årets sommercamp for kort til å rekke alt? Kanskje vi skal plusse på en dag likevel, avslutter Jon Ree Holmøy.

En plass ved bordet

Å inkludere kvinner og ungdom i fredsprosesser øker sjansen for varig fred, likevel settes de ofte på sidelinja. På Norsk Folkehjelps fredskonferanse på Utøya var dette et tema som engasjerte deltakerne.

Tekst: Sissel Fantoft

Foto: Ellen Jarli

I år feires 25-årsjubileet for FNs sikkerhetsråds resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet. Det var en milepæl i arbeidet med å inkludere kvinner i fredsforhandlinger, humanitært arbeid og gjenoppbygging etter konflikt. Beregninger fra FN viser at når kvinner deltar i fredsprosessene, øker sannsynligheten for varig fred. Likevel utgjorde de i gjennomsnitt kun 9,6 prosent av forhandlerne og 13,7 prosent av meklerne i fredsprosesser i 2023.

I 2015 fulgte FN opp med en resolusjon om ungdom, fred og sikkerhet, som slår fast at ved å inkludere ungdom i fredsprosesser, blir både selve prosessen bedre og freden blir sterkere og varer lenger.

Mellom 7. og 9. mai var representanter fra Norsk Folkehjelps landprogrammer og partnerorganisasjoner i land som Sudan, Sør-Sudan, Syria, Colombia, Myanmar og Ukraina samlet på Utøya. Flere av dem jobber til daglig med å sikre at kvinner og unge får plass ved forhandlingsbordene i fredsprosesser.

Avgjørende rolle. Lyubov Maksymovych leder likestillingsorganisasjonen Women's Perspective i Ukraina, som blant annet sørger for psykologhjelp, mental støtte og omskolering for mennesker som er fordrevet fra sine hjem på grunn av krigen.

– Ukraina består av 24 regioner, og i hver av disse finnes det kvinneorganisasjoner som er involvert i fredsbyggingsprosesser. De er sammensluttet i en koalisjon, slik at arbeidet foregår på både grasrotnivå og nasjonalt nivå, forteller hun.

– I Ukraina jobber nå kvinneorganisasjoner sammen med regjeringen for å lage en handlingsplan for gjennomføringen av resolusjon 1325, legger hun til.

Maksymovych forteller at kvinnebevegelsen står sterkt i Ukraina.

– Kvinnenes innsats ble framhevet av det internasjonale samfunnet i de første månedene etter Russlands fullskalainvasjon, fordi de spilte en avgjørende rolle i den humanitære innsatsen. Men vi kvinner ønsker ikke å bare være tjenesteleverandører; vi vil også være beslutningstakere. Det er på tide at vi involveres enda sterkere i avgjørelser om landets framtid. Det samme gjelder for ungdom, fastslår hun.

↑ Karam Hilly (Syria), Somaia Musa (Sudan), Lyubov Maksymovych (Ukraina) og Patric Godi (Sør-Sudan) representerer ulike partnerorganisasjoner til Norsk Folkehjelp og deltok på fredskonferansen på Utøya i mai.

Lederutdanning. Women's Perspective legger spesielt vekt på å utdanne ungdom og unge kvinnelige ledere.

– Vi tilbyr dem opplæring, deler vår erfaring, gir dem stipend, og så videre. Vi gjør alt vi kan for å beholde dem i Ukraina, slik at de kan bli en del av våre fredsbyggende krefter, sier Maksymovych.

Ifølge FN har mer enn sju millioner mennesker flyktet fra Ukraina siden krigen startet i februar 2022.

– Det er hovedsakelig kvinner og barn som har flyktet, fordi menn er vernepliktige og kan ikke forlate landet. Vi ønsker å beholde våre kvinner og unge, og at de som har flyktet kan komme tilbake, fordi de er vår framtid. Da må

vi sørge for at de får være med og ta beslutninger, sier Maksymovych.

Gjenoppbygging av Ukraina har vært tema på flere europeiske konferanser siden krigen startet.

– Vi jobber hardt for å delta på slike konferanser for å sikre kjønnsbalanse når beslutningene tas, sier hun.

Sosial bevegelse. Sudanske Somaia Musa er en freds- og kvinneaktivist engasjert i blant annet AWAFFY Organisation og Sudanese Youth Network (SYN).

– Kvinner og unge representerer sivilsamfunnet, og deres plass i de politiske beslutningene i fredsbygging og politisk deltakelse må styrkes. Kvinner ønsker ikke krig, og de ønsker ikke å sende sønnene sine i krig. Dessverre er situasjonen i Sudan nå at hvis du sier at du vil ha fred, blir det tatt som støtte til den ene eller andre parten, forteller hun.

Abdel Fattah al-Burhan leder regjeringshæren og tok makten etter et kupp i 2019. Da lovet han at overgangen til siviltt styre ikke skulle vare i mer enn to år, men siden 2023 har konfliktnivået økt dramatisk.

– Som en del av konflikten blir kvinner utsatt for systematisk voldtekt, tortur og slaveri. Begge parter bruker data om voldtekt til inntekt for sine politiske formål, men når det gjelder fredsbygging dehumaniserer de kvinnene ved å si «ok, dere ble voldtatt, men la oss bestemme veien videre», sier hun.

Musa forteller også at både regjeringshæren SAF og den paramilitære styrken RSF bruker militær og sivil maktutøvelse for å beskytte seg selv.

– De følger med på sosiale medier, og bruker informasjonen til å splitte folk. Derfor forsøker vi å mobilisere nedenfra for å bygge en sterk sosial bevegelse med inkludering av kvinner og unge som strategi. Det er den eneste veien mot varig fred, sier Somaia Musa.

↑ Folk fra Norsk Folkehjelps landprogrammer og partnerorganisasjoner i land som Sudan, Sør-Sudan, Syria, Colombia, Myanmar og Ukraina var i mai samlet på Utøya. Flere av dem jobber til daglig med å sikre at kvinner og unge får plass ved forhandlingsbordene i fredsprosesser.

Kan slå tilbake. Siden borgerkrigen i Syria startet i 2011, har Karam Hilly i organisasjonen Door Beyond War jobbet for å fremme dialog og fredsbygging blant ungdom og på grasrotnivå.

– Unge menn blir ofte ikke oppfattet som ofre. De er en neglisjert gruppe som blir beskyldt for å være mordere og kriminelle i krig. Å klassifisere unge slik er veldig skadelig, for mange av dem tar mye sosialt ansvar som frivillige, påpeker han.

En hel generasjon unge syrere har vokst opp under krig, og mange har mistet store deler av sin skolegang.

– Nå som krigen er slutt sliter mange unge derfor med å finne seg jobb, og de kvalifiserer ikke til høyere utdanning. Hvis disse ikke involveres i fredsprosessen, risikerer vi at de føler seg ekskludert fra samfunnet, noe som kan føre til nye konflikter, sier Hilly.

– Unge mennesker har rettigheter – de har rett til skole og utdanning, til et anstendig

arbeid, til å leve i et samfunn som beskytter dem og til å ta beslutninger om egen og landets framtid. Derfor er det så viktig å engasjere dem og lytte til dem, legger han til.

Å ekskludere unge mennesker fra fredsprosesser er rett og slett farlig, mener han.

– Det kan slå tilbake i framtida – og de unge skal jo leve lengst i landet, forhåpentligvis i fred. Vi har ikke råd til å skuffe dem, sier Hilly.

Grasrotarbeid. Patric Godi er en erfaren ungdomsleder som har jobbet med fredsbygging i Sør-Sudan siden 2014. Han er også observatør i prosessen med å gjennomføre fredsavtalen fra 2018.

– I Afrika er unge mennesker i flertall, og de er ofte familiens viktigste inntektskilde. Det er dem som driver gårdene og skaffer mat på bordet. Mange unge sørsudanere er direkte berørt av politisk uro fordi de blir mobilisert og brukt som instrumenter i krig,

noe som gir næring til konflikten. For å kunne gjenopprette familiens levestandard må de unge være inkludert i fredsprosessene, sier han.

Godi understreker at enhver våpenhvile vil kollapse uten støtte fra de unge.

– Vi ser at enkeltpersoner eller grupper av unge tar ansvar for å bygge fred i sine lokalsamfunn – ikke bare på vegne av sin generasjon, men for hele samfunnet. Det er avgjørende at de føler eierskap til fredsprosessene, og da er inkludering nøkkeldet, sier han.

Hoveddelen av fredsarbeidet som gjøres av unge sørsudanere foregår på grasrota, utenfor de formelle prosessene.

– De er de unge som opprettholder forsyningskjedene som sikrer mat til deres nabolag, og som opprettholder kommunikasjon på tvers av lokalsamfunnene. Det er små handlinger som kollektivt bidrar til den større freden vi alle håper på, fastslår han.

Krevende kvinnekamp

Selv om likestilling er lovfestet i Sør-Sudan, er kvinner grovt underrepresentert i fredsforhandlingene. SSWEN er en av organisasjonene som jobber for å styrke kvinners posisjon mens landet står på randen av en ny borgerkrig.

↑ Adut Christina Salva jobber med å styrke barns- ungdom og kvinners rettigheter i Sør-Sudan.

Tekst: Sissel Fantoft
Foto: Ellen Jarli

Adut Christina Salva har tidligere jobbet for flere internasjonale NGO-er, og er i dag styremedlem i flere organisasjoner som jobber for å styrke barns, ungdommers og kvinners rettigheter. Til daglig jobber hun som administrerende direktør i South Sudan Women Empowerment Network (SSWEN).

Etter flere år med borgerkrig ble en skjør samlingsregjering etablert i Sør-Sudan i 2020, men landet er fortsatt preget av konflikt og uro. Ifølge FN mobiliserer begge parter i konflikten kraftig, blant annet ved tvangsrekruttering av barnesoldater. Den skjøre freden er i ferd med å erstattes av en ny borgerkrig og humanitær katastrofe, advarer FN.

– Sør-Sudan står i en veldig krevende situasjon. Det er tøft å lede en organisasjon under slike omstendigheter, men vi jobber i

team og samarbeider med andre organisasjoner. Vi gjør jobben fra hjertet, og ikke for lønna, sier Salva. – Dette er vårt land, og vi ønsker å støtte våre innbyggere slik at de kan fortsette å leve her. Vi kan aldri bli førsteklasses borgere et annet sted, påpeker hun.

En viktig del av arbeidet er å hjelpe kvinner til å forsørge seg selv, og til å beskytte seg mot kjønnsbasert vold.

– Vi informerer om hvor de kan søke støtte og motta akutt hjelp, og jobber med å øke kvinners motstandsdyktighet i vanskelige tider. Det er et vanskelig, men veldig viktig arbeid, sier hun.

Presses ut av politikken. Salva er også opp-tatt av å sette mental helse på dagsordenen i Sør-Sudan.

– Jeg kommer fra et land hvor mental helse sidestilles med galskap. Det er et ikke-tema, noe som ikke tas alvorlig, derfor har folk en tendens til å skjule psykiske plager.

Å møte et kompetent team med rådgivere kan hjelpe mennesker ut av stress og problemer, sier hun.

Det er spesielt viktig å styrke kvinnene, mener hun.

– Kvinner som gruppe deltar lite i beslutningsprosessene. Fredsavtalen fra 2018 slår fast at kvinner skal ha minst 35 prosent representasjon i alle politiske institusjoner, men det blir ikke overholdt. I dag er andelen kvinnelige parlamentsmedlemmer på rundt 30 prosent og synkende. Den eneste kvinnelige guvernøren ble nylig fjernet, forteller Salva.

Fredsbyggere. Kvinners posisjon er generelt truet i det sørsudanske samfunnet, både direkte i form av vold og overgrep, og indirekte gjennom manglende politisk representasjon.

– En rekke kvinnelige politikere har blitt erstattet av menn, og det demoraliserer de kvinnene som er igjen i politikken. Kvinner blir ansett som svake og sårbare. Hvis vi klager, blir vi kalt bråkmakere. Dette forsøker SSWEN å gjøre noe med. Vi mener det er viktig å styrke kvinner fordi vi er fredsbyggere. Vi er gode på meklings og samarbeid, og vi ønsker en fredelig framtid for landet, sier hun.

Et samfunn som umyndiggjør kvinner, risikerer å styre mot nye konflikter, mener Salva.

– Uten kvinnene ville ikke befolkningen eksistert. Vi vet hvordan vi skal navigere gjennom utfordringene Sør-Sudan står overfor, men da må vi ha muligheten til å uttrykke oss fritt og uten frykt, og få en plass ved forhandlingsbordet, fastslår Adut Christina Salva.

→ Adut Christina Salva forteller at kvinners posisjon er generelt truet i det sørsudanske samfunnet, både direkte i form av vold og overgrep, og indirekte gjennom manglende politisk representasjon.

En stemme for fred

Mohamed Adam (34) bruker musikk som et verktøy for fredsbygging, fellesskap og sosial endring. Gjennom Nogara-prosjektet samler han inn tradisjonelle sanger fra ulike deler av Sudan for å bevare landets rike kulturarv.

Tekst: Sissel Fantoft

Foto: Ellen Jarli

Mohamed Adam er en sudansk sanger, komponist og kulturell aktivist som er opptatt av å bevare Sudans kulturarv.

– Jeg kommer fra Darfur-provinsen, som har vært preget av konflikt siden 2003. Det førte til at mange av oss måtte forlate hjemmene våre i landsbyene, og dra til flyktning-leirer i de større byene, forteller han.

I leiren ble Adam kjent med mennesker fra andre landsbyer.

– Vi framførte vår lokale musikk og forskjellige former for kunst for hverandre, og for meg var det enormt inspirerende å oppleve hvor tett sammenvevd kultur og identitet er, sier han.

I 2016 lanserte Mohamed Adam Nogara-prosjektet, som fremmer kulturelt mangfold og fredsarbeid i konfliktfylte områder i Sudan.

– Prosjektet er oppkalt etter en tradisjonell tromme som ble brukt for å kommunisere mellom landsbyene. Trommingen er nesten som et språk som brukes til å sende beskjeder over lange avstander. Under krigen mistet vi forankringen til røttene våre og kulturen vår fordi vi måtte forlate landsbyene og dra til leirene. Nogara knytter oss sammen i et fellesskap gjennom tradisjonell musikk, sier han.

Økt polarisering. De siste ti årene har Mohamed Adam besøkt landsbyer i hele Sudan for å samle inn og bevare lokale kulturtradisjoner. – Vi lager dokumentarfilmer som handler om lokale folkegruppers språk, historiske bak-

grunn, skikker og tradisjoner, musikk og klesdrakter. Vi forsøker å vise at Sudan er et mangfoldig og rikt land, med mange ulike typer sanger, danser og historier som mennesker andre steder i landet aldri har hørt om, forteller han.

Før borgerkrigen brøt ut i april 2023 arrangerte Adam en årlig Nogara-festival i Khartoum.

– Der spilte vi opptak av lokal musikk, og stilte ut tradisjonelle instrumenter. Mennesker fra ulike deler av Sudan framførte sine sanger, og vi viste dokumentarfilmene vi hadde laget fra våre reiser rundt i landet, sier han.

Da konflikten mellom regjeringshæren SAF og den paramilitære styrken RSF eskalerte, flyktet Mohamad Adam til Nairobi i Kenya. Under artistnavnet Wd Abbo kombinerer han tradisjonell sudansk musikk med et moderne uttrykk.

– Krigen fører til økt polarisering i Sudan. Mennesker blir diskriminert basert på religion, hudfarge eller måten de snakker på. Krigen har splittet folket i stedet for å føre oss sammen, slik jeg forsøkte å gjøre gjennom Nogara-prosjektet, sier han.

Kraftige verktøy. Gjennom sin musikk forsøker Mohamed Adam å spre et budskap om fred og fellesskap.

– Alle sudanere kjenner noen som kjemper på den ene eller andre siden. Både broren min og onkelen min er offiserer i RSF. Jeg kan ikke diskutere krigen med dem, for de har sine egne overbevisninger. Det er lettere for meg å uttrykke meg gjennom musikken, forteller han.

↑ Mohammed Adam er en sudansk sanger, komponist og kulturell aktivist. I 2016 lanserte han Nogaraprojektet, som fremmer kulturelt mangfold og fredsarbeid i konfliktfylte områder i Sudan.

I Nairobi samarbeider Adam med musikere fra ulike regioner i Sudan, samt noen fra Kenya. Sanger som «Salam Ken Ja» og «Dar Umbadir» er dypt forankret i Sudans musikalske tradisjoner.

– De handler om ting som forener oss i stedet for å splitte oss. Krigen er ikke mellom oss og andre land. Det er sudanere som dreper hverandre, ødelegger felleskapet og

skaper lidelse i samfunnet vårt. Musikk kan bidra til å gi et annet perspektiv, og minne oss på hvem vi er, fastslår han.

I februar deltok Mohamad Adam på Sauti za Busara (Visdommens stemmer)-festivalen på Zanzibar. Tema for årets festival var «Voices for Peace».

– Slike festivaler er en fin anledning til å møte andre musikere, slik at vi kan inspirere

hverandre. Det er viktig for meg å vise verden at Sudan har en rik kulturarv, og ikke bare er et land herjet av krig og elendighet. Musikk og kultur kan være veldig kraftige verktøy, hvis du bare skaper den rette resonansen fra publikum, sier han.

Truet på livet

Mohamed Murkaz (26) er en av mange unge sudanere som har vært med på å etablere Emergency Response Rooms, hvor frivillige gir livreddende støtte til mennesker i sine nabolag.

Tekst: Sissel Fantoft

Foto: Ellen Jarli

Konflikten som har herjet i Sudan siden april 2023 har ført til en verdens største humanitære krise. Hverdagen for sivilsamfunnet er preget av drap, seksuell vold, forlatte sykehus og stengte skoler. Millioner er drevet på flukt, og internasjonale bistandsorganisasjoner har trukket seg ut.

Midt i den dramatiske situasjonen har sudanske frivillige etablert en rekke Emergency Response Rooms (ERR), hvor de gir livreddende støtte i områder som er vanskelig tilgjengelig for internasjonale bistandsaktører. Beredskapsrommene organiseres i stor grad av aktører fra den pro-demokratiske bevegelsen som jobber for et fredelig Sudan.

– Da krigen brøt ut 15. april 2023 skjønte vi at den ville vare lenge. Derfor begynte vi å ringe rundt til våre lokale nettverk for å forberede oss på en stor krise. Det viktigste var å få organisert lokale suppekjøkken som kunne dele ut mat, siden ingen våget å dra til markedene for å handle, forteller Mohamed Murkaz i Sudanese Youth Network (SYN).

Murkaz er journalist og opptatt av å dokumentere menneskerettighetsbrudd, og han er aktiv i flere motstandskomiteer hvor han blant annet driver opplæring i foto og innholdsproduksjon for ungdom.

↑ Mohamed Murkaz på jobb i Emergency Response Rooms (ERR) i Kalakala i Khartoum i 2023.

– Vi samlet ungdom i vårt nabolag Al-Kalakla, en forstad til Khartoum, og oppfordret dem til å organisere seg, sier han.

Dekker basisbehov. Neste steg var å sørge for at lokale sykehus kunne holde deler av virksomheten åpen. Siden oppstarten av krigen drev Leger Uten Grenser et tyrkisk sykehus i Al-Kalakla, men i juli 2024 besluttet de å legge ned arbeidet og evakuere sine ansatte.

– Sykehuset sto tomt, så vi overtok ansvaret slik at helsepersonell kunne tilby dialyse for nyrepasienter, håndtere akuttmottaket og ta imot blod. Vi organiserte også et samarbeid mellom sykehuset og et lokalt suppekjøkken, hvor alle samlet seg og fikk gratis mat. På den måten koblet vi sammen basisbehov som mat og helse, sier Murkaz.

I starten delte suppekjøkkenet ut 2500 gratis måltider hver fredag,

– Etter hvert ble det opprettet suppekjøkken i stadig flere nabolag som delte ut mat hver dag. Dette utviklet seg til samlingssteder hvor barna ble spesielt ivaretatt, gjennom lek og spill og tilbud om psykologisk traumebehandling, sier han. – Budskapet vi ønsker å formidle er at vi er unge, og vi ønsker sosial endring og fredelige løsninger i Sudan, fastslår han.

Stor risiko. Medlemmer i ERR strekker seg langt for å møte behovene til folk i sine nabolag. Mohamed Murkaz forteller om en gang han dro fra Al-Kalakla til Soba universitetssykehus i Khartoum et par mil unna for å prøve å få reparert et ødelagt dialyseapparat. Han måtte bevege seg gjennom et område kontrollert av den paramilitære styrken RSF.

– 100 meter unna sykehuset hadde RSF satt opp en kontrollpost, og vi visste at vi tok en stor sjans da vi forsøkte å passere den.

↑ Mohamed Murkaz måtte forlate Sudan etter at han mottok trusler fra både RSF og regjeringshæren SAF fordi han la ut artikler om konflikten på nettet. Han bor nå i eksil i Nairobi, Kenya.

– Vi sendte en av våre frivillige ut for å fotografere skader etter et væpnet angrep. Han ble stoppet og ransaket av RSF, og da de fant kameraet og bildene ble han arrestert og holdt fanget i over en måned, sier Murkaz.

Han forteller at de frivillige møter mange hindringer i arbeidet, og at vaktene ofte ber om bestillinger for å la dem passere kontrollposter med mat og medisiner til sivilbefolkningen.

– Våre frivillige tar en stor risiko på egne vegne, men de drives av et ønske om å hjelpe befolkningen med å dekke grunnleggende behov. Hvor farlig det er, avhenger av humøret til soldatene som holder våpnene. Noen dager er de fleksible, andre ganger sinte og aggressive, sier han.

↑ Dar el Salam Emergency Response Rooms (ERR) i Nord-Darfur, felleskjøkken i Nord-Darfur.

Heldigvis gikk det bra, og vi klarte å få med oss en fungerende dialysemaskin tilbake, forteller han.

Etter hvert som nødarbeidet i Al-Kalakla ble bedre organisert, ble det opprettet ulike komiteer. Én fikk ansvar for å dokumentere krigsforbrytelser og brudd på menneskerettigheter, en annen for å lage innhold til ulike mediekkanaler.

Flyktet til Kenya. Norsk Folkehjelp etablerte kontor i Sudans hovedstad Khartoum i 2022 for å støtte lokale organisasjoner i overgangen til et demokratisk styre. Etter at konflikten brøt ut i 2023 blir arbeidet ledet fra et midlertidig kontor i Kenyas hovedstad Nairobi.

Også Mohamed Murkaz har flyktet til Nairobi, men fortsetter arbeidet for fred gjennom ungdomsnettverket SYN og som journalist fra sitt eksil.

– Jeg måtte forlate Sudan etter at jeg mottok trusler fra både RSF og regjeringshæren SAF fordi jeg la ut artikler om konflikten på nettet. Jeg skjønte at jeg måtte komme meg vekk, men jeg er nødt til å kjempe for en fredeleg framtid for Sudan, selv fra utsiden. Jeg forsøker så godt jeg kan å bruke stemmen min til å opplyse om hva som skjer i Sudan. Sånn sett har jeg beveget meg fra det humanitære hjelpearbeidet og over til det politiske rommet, sier han.

Murkaz holder fortsatt tett kontakt med ERR som fremdeles driver nødarbeid i Al-Kalakla.

– Slike tilfluktsrom er nå etablert over hele Sudan, og drives av hundrevis av frivillige. Til tross for små ressurser lykkes de med å hjelpe tusenvis av mennesker, sier han.

Dramatisk matusikkerhet. Ifølge FN står omtrent halvparten av Sudans befolkning – 25 millioner mennesker – overfor ekstrem sult, inkludert om lag fem millioner barn og mødre som lider av akutt underernæring.

– ERR-ene og andre lokale hjelpegrupper står nå overfor enorme utfordringer. De ble sterkt påvirket av de amerikanske finansieringskuttene, og er utsatt for stor sikkerhetsrisiko mens de opererer på bakken i sine lokalsamfunn, forteller Michelle D'Arcy, Norsk Folkehjelps landdirektør i Sudan. – Med jevne mellomrom blir de anklaget for å støtte eller samarbeide med den ene eller andre siden i krigen, og må forhandle om tilgang til å fortsette å gjøre arbeidet sitt.

Norsk Folkehjelp støtter lokale partnere i Sudan med mathjelp gjennom nasjonale organisasjoner, grasrotorganisasjoner og fellesskapsbaserte hjelpegrupper som ERR-ene.

– Ofte distribuerer de mat gjennom felleskjøkken i sine lokalsamfunn, eller gjennom utdeling av matkurver til sårbare medlemmer av samfunnet, sier D'Arcy.

Matusikkerheten fortsetter å være et alvorlig problem i Sudan.

– Siden i fjor har det blitt rapportert om hungersnød i deler av landet, som Zam Zam IDP-leiren i Nord-Darfur, hvor Norsk Folkehjelp har støttet ERR-organisasjoner med å distribuere mat og bistand. Inntil krigen stopper vil spørsmålet om tilgang til mat forbli en stor utfordring, og flere og flere mennesker vil dø, sier hun.

Problemet har flere sider, opplyser D'Arcy.

– Det er et stort behov for finansiering av humanitær innsats slik at organisasjoner som Norsk Folkehjelp kan samarbeide med grupper som ERR. Det kreves politisk press for å avslutte krigen som forårsaker krisen og selve matusikkerheten. Det er også livsviktig å sørge for beskyttelse av sivile og de humanitære frivillige – som ERR-arbeiderne – som er i faresonen daglig når de hjelper folk i lokalsamfunnet og landet sitt, sier Michelle D'Arcy.

→ Magnus Flacké, seniorrådgiver for sivilsamfunn i Norsk Folkehjelp, Hiv'in Kak, Syria, Bol Deng Bol, Sør-Sudan og José Santos Cicedo, Colombia er samlet på Utøya for å diskutere og dele erfaringer fra fredsprosesser.

Veien videre

I mai møttes representanter fra Norsk Folkehjelps landprogrammer og partnere i flere land til en tredagers rundebordskonferanse for fred på Utøya. Gjennom samtaler og erfaringsdeling reflekterte de rundt sivilsamfunnets rolle i fredsprosesser.

Tekst: Sissel Fantoft

Foto: Ellen Jarli

Utøya viste seg fra sin aller mest idylliske side med grønne enger, fuglekvisper og bølgeskulp da gjester fra Sudan, Sør-Sudan, Syria, Colombia, Myanmar og Ukraina gikk i land fra MS Thorbjørn 7. mai.

– Norsk Folkehjelp har lenge samarbeidet med våre partnere i mange land for å påvirke fredsprosesser og bidra til å bygge fred ned-

enfra, uten at det har vært en uttalt strategi fra vår side, sier Magnus Flacké, seniorrådgiver sivilsamfunn.

I 2023 så han nærmere på hvordan Norsk Folkehjelp jobber med dette i ulike land. Arbeidet munnet ut i rapporten *NPA contributions to Peace*.

– Selv om landene er på ulike stadier i konflikt og fredsprosesser, står de overfor mange av de samme utfordringene. Derfor ønsket vi å bringe sammen partnere og land-

programmer slik at de kan dele innsikt og erfaringer, knytte bånd og inspirere hverandre, sier han.

Konferansen ga også Norsk Folkehjelp viktig kunnskap om tilnærmingen til fredsbygging framover.

– Det er dessverre krig og konflikt i de fleste landene vi opererer i. For vår del var konferansen også nyttig for å knytte landspesifikke grasrotperspektiver til hvordan vi deltar i fredsdebatten her i Norge, i en tid hvor

det er mer fokus på opprusting enn diplomati og andre verktøy for fred, sier Flacké.

Bygger nettverk. Sørafrikanske Richard Smith, som er en del av FNs *standby team* av meklings eksperter, var hentet inn for å lede konferansen.

– Det er viktig med trygghet i gruppa, slik at vi kan ha en åpen og ærlig diskusjon. Det er avgjørende for å skape rom for innsikt og læring, sa han.

Den første kvelden deltok generalsekretær Raymond Johansen og utenrikspolitisk forsker Henrik Thune i en uformell samtale med deltakerne. Dag 2 handlet om hvordan sivilsamfunnsorganisasjoner (CSO) kan navigere i et komplekst politisk klima.

Hîvîn Kako er kurdisk aktivist og leder nødhjelpsorganisasjonen Bahar i Syria.

– Syria står i en kritisk situasjon hvor en væpnet gruppe har overtatt makta. Jeg er her for å lære av fredsprosesser i andre land, slik vi kanskje lettere kan manøvrere i usikkert farvann, og finne ut hvilken rolle vi kan spille framover, sier hun.

Kako oppdaget raskt at situasjonen i Syria har mange fellestrekk med erfaringene fra Colombia og Sør-Sudan.

– Det er lett å føle seg alene og overveldet over utfordringene du står overfor, og da er det inspirerende å både høre om vellykkede eksempler og lære av andres feil, sier hun.

Å kreve en plass ved forhandlingsbordet er viktig for at alles stemmer skal bli hørt.

– En bærekraftig fredsløsning for Syria må også involvere samarbeid med naboland som Tyrkia, Libanon og Irak. CSO-ene i Syria er en del av en global fredsbevegelse, derfor er det viktig at vi knytter kontakter og bygger nettverk med tilsvarende organisasjoner i andre land, legger hun til.

Svak tillit. Bol Deng Bol ble født i en flyktningleir i Etiopia og vokste opp i Sør-Sudan under kampen for uavhengighet fra Sudan. Han er grunnlegger av ISS (INTREPID South Sudan).

– Det er fantastisk å være her og lytte til andres erfaringer. Det er de samme utfordringene vi står overfor i fredsbyggende innsats på ulike nivåer, fra grasrota til øverste politiske myndigheter, sier han.

Sør-Sudan er preget av korrupsjon og motstand fra styresmaktene mot å samarbeide med CSO-er.

↑ I mai møttes representanter fra Norsk Folkehjelps landprogrammer og partnere i flere land til en tredagers rundebordskonferanse for fred på Utøya.

– Vi har sett eksempler på at agenter for regjeringen har infiltrert organisasjonene, og det skaper alvorlige problemer, ikke minst når det gjelder tillit til fredsprosessene, forteller Boi.

ISS og andre organisasjoner i Sør-Sudan er del av en større sosial bevegelse i den østafrikanske regionen.

– Jeg reiser tilbake fra Utøya med et friskt syn på hvordan vi kan skape et større bevegelsesrom for sosiale bevegelser. Vi vet at vi er del av et større, globalt nettverk. Det er interessant å ta et skritt tilbake fra det vi står i til daglig og samtidig få ny innsikt fra deltakerne fra andre land, mener Boi.

En lang vei å gå. José Santos Cicedo fra Colombia er medlem i PCN (Proceso de Comunidades Negras), som har vært partner med Norsk Folkehjelp siden 2013.

– Det feide en bølge med optimisme over Colombia etter at Gustavo Petro ble valgt til president i 2022, men vi opplever fremdeles mange angrep fra høyresida. Det finnes en sosial bevegelse som jobber for endring, men arbeidet med en jordreform går for eksempel mye saktere enn vi ønsker, forteller han.

Colombia har kommet lenger i fredsprosessen enn flere av de andre landene som er representert på Utøya.

– Vi bruker begrepet sosial bevegelse

framfor CSO fordi vi er opptatt av at lokalsamfunn må ha en stemme i politiske forhandlinger, uavhengig av organisasjoner, påpeker han.

Selv om en fredsavtale ble undertegnet i 2016, har Colombia er lang vei å gå før den er gjennomført.

– Mange grupper har lav tillit til at punktene i avtalen faktisk vil bli oppfylt, og det fører til uro. Vår rolle er å mane til fredelige forhandlinger. Når jeg reiser hjem herfra, har jeg med meg flere verktøy, nyttige innspill og refleksjoner som kan bidra til en fredelig gjennomføring av fredsavtalen, sier han.

Skjønnheten seiret. At konferansen fant sted nettopp på Utøya gjorde inntrykk på deltakerne.

– Vi fikk en omvisning på øya da vi kom, og i dag startet jeg med å gå en tur langs kjærlighetsstien, forteller Hîvîn Kako

– Det er så idyllisk at det er vanskelig å forestille seg den katastrofen som skjedde her i 2011. Mens jeg går rundt på øya tenker jeg ikke på det grusomme som skjedde, jeg ser bare hvor fredelig og pent alt er, og det forteller meg at skjønnheten og håpet har seiret. Syria er et vakkert land som er ødelagt av krig, men å være her gir meg håp om at en dag vil det samme skje også i mitt hjemland, sier hun.

→

Sivilt fellesskap

Deltakerne på fredskonferansen kommer fra land som er preget av væpnede konflikter, skjøre fredsavtaler og humanitære katastrofer. Norsk Folkehjelps partnere og landprogrammer er involvert i fredsprosesser på ulike nivåer i alle landene.

SUDAN

President Omar al-Bashirs 30 år lange diktatur ble styrtet i et militærkupp i 2019. Et nytt militærkupp i 2021 var et samarbeid mellom regjeringshæren SAF og den paramilitære styrken RSF. 15. april 2023 begynte de to militærstyrkene å kjempe mot hverandre i en kamp om makta i landet. Konflikten har ført til en humanitær katastrofe hvor millioner er drevet på flukt eller står i fare for å sulte.

MYANMAR

Siden uavhengigheten fra Storbritannia i 1948 har Myanmar vært preget av uro. Konflikten eskalerte etter at en militærjunta tok makta i 2021. Hundretusenvis er drevet på flukt, og det er dokumentert omfattende brudd på menneskerettighetene. Et voldsomt jordskjelv 28. mars 2025 rammet en allerede sårbar befolkning. Samtidig preges flere deler av landet av et økende konfliktnivå mellom væpnede grupper.

SYRIA

Etter 13 år med borgerkrig ble Assad-regimet styrtet i desember 2024. En overgangsregjering ledet av den tidligere opprørslederen Ahmed al-Sharaa ble dannet i mars 2025. Hans regjering har vedtatt en midlertidig grunnlov som skal gjelde for fem år. Den garanterer blant annet kvinners politiske og økonomiske rettigheter, ytringsfrihet og pressefrihet.

SØR-SUDAN

Landet erklærte uavhengighet fra Sudan i 2011. Mellom 2013 og 2018 herjet en borgerkrig utløst av en konflikt mellom president Salva Kiir og visepresident Riek Machar. I 2020 ble en ny samlingsregjering etablert, men splitelsen i den tidligere frigjøringsbevegelsen har økt. I mars ble Machar arrestert og satt i husarrest, og ifølge FN står landet nå på randen av en ny borgerkrig.

COLOMBIA

Etter nesten 60 år med væpnet konflikt inngikk FARC-geriljaen og regjeringen en fredsavtale i 2016. En landreform er en sentral del av fredsavtalen. Gustavo Petro ble i 2022 valgt til den første presidenten fra venstresida, med løfter om «total fred» og mer sosial rettferdighet. Siden 2023 har landets militære kjempet mot opprørsgrupper, blant annet ELN-geriljaen.

UKRAINA

Etter Russlands storskalainvasjon av Ukraina i februar 2022 er en tredel av befolkningen drevet på flukt. Samme år ble det gjort flere forsøkt på fredsforhandlinger, men ingen førte til våpenhvile. I mars 2025 møttes representanter for Russland og Ukraina til forhandlinger på initiativ fra president Trump. Dersom det ikke blir framgang i forhandlingene, truer USA med å trekke seg som mekler.

LYS OPP I MØRKET MED KVALITETSLYKTER FRA FENIX
 HÅNDLYKTER // HODELYKTER // SYKKELLYKTER // CAMPINGLYKTER

LYKT TIL SØK OG REDNING

Superkraftig hodelykt med separat batteriboks og hele 4000 lumen!

HP35R

- 4000 lumen
- 450m maks rekkevidde

En allsidig og pålitelig løsning for de som trenger sterk belysning i tøffe miljøer.

Hodelykten har en kombinasjon av spotlight, flomlys og spot+flomlys, mens selve batteriboksen inkluderer et rødt lys for å varsle andre. Funksjonaliteten til HP35R gjør den ideell for søk og redning, patruljering, grøtting og andre høyintensive utendørsoperasjoner.

VEIL. PRIS
kr 3.300,-
 Tilgjengelig i to versjoner

8 av 10 Villmarksliv, des 2024

Spesialpriser til Norsk Folkehjelp lokallag. **KONTAKT OSS!**

Termiske kikkerter fra Pulsar
 – Perfekt til søk og redning!

Spesialpriser til Norsk Folkehjelp lokallag **KONTAKT OSS!**

REKKEVIDDE 750 M

AXION XQ19

Veil. pris 12.900,-

NYHET

REKKEVIDDE 1050 M

AXION XQ30 Pro

Veil. pris 15.500,-

Pulsar Axion XQ30 Pro Jeger nr. 2 2024

REKKEVIDDE 1300 M

AXION XG30

Veil. pris 19.999,-

Axion XG30 Compact Jeger nr. 5 2023

REKKEVIDDE 1750 M

AXION XG35

Veil. pris 24.000,-

Axion XG35 Compact Jeger nr. 2 2025

Pulsar egenskaper

- Hurtigstart, bilde innen 3-4 sekunder
- WiFi og video på alle enheter
- Temperatortoleranse -25 til +40/50
- Utskiftbare ladbare batterier
- Vannett IPX7
- Norsk meny på alle enheter

 @PulsarVisionNorway
 @pulsar.vision.norway
 pulsarvision.no
 PulsarVision

TENO ASTRO

Teno Astro AS
 Industriveien 8b
 6517 Kristiansund N

Tlf.: 71 56 57 10
 post@tenoastro.no
 www.tenoastro.no

SPESIALPRISER TIL NORSK FOLKEHJELP LOKALLAG. KONTAKT OSS!

LO Norge

Skolenes landsforbund

Skuvllaid riikkalihttu | Skoleforbundet i LO

AAF

Arbeiderbevegelsens
Arbeidsgiverforening

**Et godt arbeidsmiljø
og topp sikkerhet
– to sider av samme sak**

Norsk Lokomotivførerforbund

Norsk Nærings- og
Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Sørmarka

KONFERANSEHOTELL

Norsk
Jernbaneforbund

Norsk
Arbeidsmandsforbund

LO Media

ANNONSER

Norsk Folkehjelp takker for støtten fra lokale klubber og foreninger

Fellesforbundet

Avd. 57 Nord Rogaland

Fellesforbundet

Avd. 5

Avd. 3
Møre og Romsdal

Fellesforbundet

Avd. 23 Raufoss J & M – www.ff23.no

Fellesforbundet

Marinestasjonen

FAGFORBUNDET

Frogn

Fellesforbundet

Avd. 19 Sogn & Fjordane Fagforening

Fellesforbundet

Avd. 25 Stavanger

Norsk
Tjenestemannslag

Norsk Medisinaldepot

Fellesforbundet

Avd. 26 Østfold Fagforening

Fellesforbundet

Oslo Grafiske Fagforening

Norsk
Tjenestemannslag

Mattilsynet

Fellesforbundet

Avd. 53 Nordre Nordland og Sør-Troms

Avd. 91 Bodø

Avd. 40 Kristiansund

Fellesforbundet

Avd. 43 Øvre Buskerud Fagforening

Avd. 15 Innlandet

ELog IT

Hordaland/Sogn og Fjordane
Elektroarbeidernes Fagforening

Fellesforbundet

Avd. 108 Innherred Fagforening

Avd. 21 Fredrikstad

Fellesforbundet

Avd. 185 Flyarbeidernes Forening

Fellesforbundet

Avd. 29 Søre Sunnmøre

Fellesforbundet

Avd. 747 Unionen Fagforening

Fellesforbundet

Avd. 75 Halden Fagforening

Norsk Folkehjelp Nettbutikk

Alt du trenger av førstehjelpsutstyr,
redningsutstyr, hjertestartere og
tilhørende forbruksmateriell.

Lokallag har **rabatterte priser!**

Norsk Folkehjelp
Førstehjelpsutstyr

Scan meg
for å besøke
nettbutikken

butikk.folkehjelp.no

Norsk Folkehjelp takker sine hovedsamarbeidspartnere

– fellesskap i hverdagen

Om Norsk Folkehjelp

Norsk Folkehjelp er fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon. Vi jobber med internasjonalt utviklingsarbeid, humanitær mine-rydding, sanitet og redningstjeneste, integrering og asyl. Norsk Folkehjelp har mer enn 15 000 medlemmer i Norge og 2200 ansatte i over 40 land.

Om Appell

Appell er et fagblad for Norsk Folkehjelps medlemmer, ansatte, samarbeidspartnere og støttespillere. Formålet med Appell er å formidle Norsk Folkehjelps synspunkter og bidra til intern og ekstern debatt omkring de standpunkt organisasjonen tar. Appell skal ha en fri og kritisk dekning av Norsk Folkehjelps aktiviteter nasjonalt og internasjonalt og etterstrebe å gi et realistisk bilde av resultatene av Norsk Folkehjelps arbeid og ressursinnsats.

Her finner du oss:

Norsk Folkehjelps regionkontorer nåes på tlf.: 22 03 77 00

REGION NORD

Postboks 6166,
9291 TROMSØ
regionskontoret.nord@npaid.org

REGION MIDT-NORGE

Olav Tryggvasonsgate 5,
7011 Trondheim
regionskontoret.midt@npaid.org

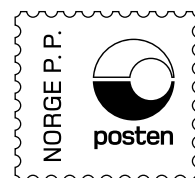
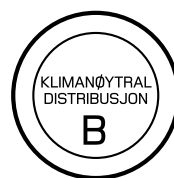
REGION VEST

Lars Hillesgt. 19, 3. etg, 5008 BERGEN
regionskontoret.vest@npaid.org

REGION ØST OG KURSKONTORET

Besøksadresse: Folkets Hus, Hunndalen
Postadresse: Pb 611, 2809 GJØVIK
regionskontoret.ost@npaid.org
kurs@npaid.org

Returadresse:
Norsk Folkehjelp
Postboks 8844, Youngstorget
0028 OSLO

Etter et langt liv er det mye du etterlater deg.

Solidaritet kan være noe av det.

ERNØ Foto: fotografene Lillian & Lena

Gjennom en testamentarisk gave til Norsk Folkehjelp kan du bidra til at solidariteten lever videre etter at du selv har gått bort. Vil du vite mer om hvordan du kan tilgodese Norsk Folkehjelp se www.folkehjelp.no eller ring **22 03 77 00**.

Norsk Folkehjelp